Государственная библиотека СССР имени В. И. Ленина

ПАЙДА ЭЦА ХЬАЛХА ЛАТТАРИЙ ОПЫТАХ!

МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО

Свет

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Советан Министрий Советан орган. Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 83 (3835). | Шоатта 11 июль 1964 шу. | Мах 2 кап.

Мехка гIолла

✦ Хьалхарча ах шера планал совгIа 650 миллион киловатт-сахьат электроэнерги яьккхай Братски ГЭС-а энергетикаша. Братскгэсстроя ерриге гIишлой площадкаштен предприятештен шина шера болх бе тоьаргья из.

✦ Мехка европейски дакъа тIа йоккхагIчарех хургйола ТЭЦ хьалъергйолча Лукомльски озера берда йисте (Витебски область) белоруски энергетикашта лаьрхIа город хьалъе йоладьй. 80 квартира хургйолча нах чубахаргбаьча цIеное совгIа укказа хьалъергья общественно - торговн центр, культура Дворец, юкъара школа, профтехучилище, берий учреждении, стадион, спортивни зал, больничин городок, профилакторий.

✦ Сагаредже (Грузински ССР) хьалхара продукци арахийцай шинноремонтин заводо. ТIехдикчу советски оборудованеца кийчъиьна предприятие шера юхаметтаоттаергья 100 эзар покрышка.

✦ № 2 йолча Новокуйбышевски ТЭЦ-е болх бе йолаеннай сахьата 420 тонн пар боккхаш йола кхоалагIа котлоагрегат. ДIаоттаьь йолаш латт 50 эзар киловатт мощность йола кхоалагIа турбогенератор а. Промышленность дIахо а дегIайоккхарна ния бола энергетически база хургья цу теплоэлектроцентралах. Цуьл электрически мощность 700 эзар киловаттага дIаккхоачае лаьрхIад.

✦ Ярцевски хлопчатобумажни комбинате болх бе йолаеннай вельвет-корд арахецан йола производство. Шера 10 миллион метр вельвет дергда цо. Кердача производства хьалхара продукци арахийнай.

✦ Белгород - Днестровски картонни фабрике болх бе йолаеннай белковни доакъарий дрожжай гидролизни цех. Гидролизни цеха мощность — шера эзар тонн доакъара дрожжаш ба.

ДЕРРИГАЧА ХАЛКЪО ЛОАРХI КХАЛСАГ-НАНА

«Нана-турпал» яха цIи оттаяра, «Наьна сийле» яха орден а «Наьна медаль» а ялара хьакъехьара СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Указа 20 шу дизар.

Дерригача халкъа дукха езаш а по лоархIаш а я вай мехка кхалсаг-нана. Партен правительстван советски кхалнаька еш йола йоакхо къаьгга хьахьоккаш де 20 шу хьалхагIа — 1944 шера 8-ча июле араланнкка «Нана-турпал» яха сийлахьа цIи оттаяреи «Наьна сийле» яха ордени «Наьна медали» ялара хьакъехьара СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Указ.

Цхьей долаш сацна, дездача хьалашка «Нана-турпал» яха оденя СССР Лаккхехьарча Совета Президиума грамотеи дIанийду итт бер даьчен хьалхедаьчен кхалнаха, тIеххьарча бера пхьа шу даьнна а вож бераш лийна а хуле.

Тхьа шера «Нана-турпал» яха сий дола цIи еккай 79.628 кхалсага. «Наьна сийле» яха I-ча, II-ча, III-ча степена орденаш ши миллион тергга саган «Наьна медаль» яха I-чен II-чен степена медаль 5 миллион совгIача кхалсагаш еций цу юкъа.

1964 шера 1 июне нана хиларах совгIаташ денна 5.415.263 кхалсаг яр.

Аллха цхьан Украине Указ арадаьлча деня дукха бераш долча а цхьаь болча а ноанашта миллиард сом совгIа ахчанца новкъостал даьд. 4,5-эзз дуккагIа хийнай деша даха ха йоацача берий учрежденеш. Укх шера республикерча берий санаторешка, пионерий лагерашка, туристски базашка шоай уяахцIено чIоагIъергья шиъ ахи миллион гаргга долча бераша.

Советски цаха доккхал а деш йоах вай Даьхен дог цIена патриоташ, сийрда кхоане хьалъераш кхебеш болча, сийлахьча кхалнаьха-къахьеганхой дIераш.

(ТАСС).

ХЬАЛХАРА МЕТРАШ

МАГIАЛБИКА №2 йолча буруь деттача контора коллективо къаьстта дика къахьег укх шера. Ер шу доладелча денз керда кхо скважин болх бе дIайолаялийтай цо. Къаьстта дика къахьегарца белгалъяьнна я мастера Загилов Ивана кулгалду буруь деттарий бригада. Тхьо шу совгIа ха я Ивана буруь деттача болх бу. Эггара хьалха Тирка дукъ тIа буруь тоха дIайолаеннар я цуи бригада. №784 йолча скважина из буруь теха яьлча. Заманкуле буруь тоха дIаяхийтар бригада. ХIаналехьа буруь теха йисте а яьккха болх бе дIайолаялийтай шига шин скважина. Деннен буси царех хIаране луш дола межкдаьтта массекх бIаь тонн я. ХIана Тирка дукъ тIа №820 йолча скважина буруь тохаш я яа. Юххьанца денз шига буруь тохача чIоагIа халонаш нийсъелар. маркхал чIоагIа чубуар. Болх ца социйташ дIабахийтара итташ кубически метраш маркхал кийчбе бийзар. Денна а буса а буруь тохачара дIа ца воалаш тIахьожам лоаттабеш вар мастер нов. Загилов. Цхьаншин сахьата наб ца еш деннеи буси болх бора цо. Бригадо уж ерригa халонаш эша а еш лийрхIар кхоачашдир. 2880 метр кIоарга буруь а тохаш хахал хьалха межкдаьтта кIедж техар цу скважино. Буруь а теха цу бригадо болх бе дIайолаялийтай из йиьлагIа скважина. ХIанз пхелагIча скважина буруь тохаш я бригада. 2880 метр буруь теха яла йоал из цунна а. Ах шера план 120 процент кхоачашъяьй буруь деттараша. Июнь бетта планах бIаь метр буруь тоха дезача техар 250 метр да. Цу контора бригадашта юкъе эггара лаккхагIа бола къахьегама толам ба из. ХIанз бригадо буруь тохача скважина дерригa тоха деза буруь 3200 метр да. Ханал хьалха из болх бе дIайолаялийтара берригa яиз тIабахийта къахьег болхлоша. Тхьа шиъ сахьат далалехьа барх] дюймови колонна Iочуяхийта баьлар уж. Къаьстта дика къахьегаш я къонача бурильщика Чаплыгин Николая кулгалду смена. Дукха болх бир цо буруь деттачун гIончалла волаш. Из балхех дика кхеташ хиларах цу сменана кулгалде хьожавир на. Массекх шу да цунна из кулгалдеш вола, цу юкъа цкъа цуь бехках буруь тохара геолого-технически режим телха хьовзаьш хинабац балха тIа. Ер бутт боалехьа № 618 йолча скважина буруь теха яла дош деннад бригадо.

В. ТАГУРОВ.

СИЙЛЕН ЦIИ ЯЬККХАЙ

ТХА КОЛХОЗЕ денна шерлуш латт коммунистически къахьегама сийлен цIи яккхара болабаь болам. ТIагIертта къовсам лоаттабу механизатораша, кхаш леладераша, хьайбаш кхоабараша.

Коммунистически къахьегама сийлен цIи яккхара болам эггара хьалха хоаллаьцар коа тIара оалхазараш леладеча ферма коллективо, духхьал деша духьа а доацаш бокъонца къахьегаш. гIулакхаца белгалбаьннаб коллектива членаш.

Даьхенна фуаши дулхи мамогаа дукхагIа дала дага болаш баьха а баьхаб, бахаш а ба ферма барт-цхьоагIо йола болхлой.

Хьалха хинна болхлой мара бац ферме хIанз а болх беш, бакъда, къахьегама хьоккамаш дикка лакхагIа да коммунистически къахьегама сийлен цIи яккхара болам дIаболабаь къовсам лоаттабеча денз. Паччахьалкхенга фуаш доккхара ах шера план 194 процент кхоачашъяьй цар, соакха цу юкъа гулдаьрел 34301 фуъ дукхагIа а гулдеш. Вешта аьлча, хIара котамгара 68 фуъ гулдаьд, дIадахача шера укх ханналца гулдаьрел хIара котамгара 6.6 фуъ дукхагIа да из.

ДикагIа хьоккамаш даьхар доккхагIа йолча болхлочо Потапова Аннас. 70,2 фуъ гулдаьд цо хIара яккхача котамгара.

Хьайбаш кхоабарий юххьанцарча партийни организаце партийни собрани хилар тха колхозе укх деношка. Коа тIара оалхазараш леладеча ферма коллективана коммунистически къахьегама коллектив яха сийлен цIи елар цу собране.

Т. ЖИХАРЕВА,

Сунженски производствени управлене «ЦIе Эскар» яхача колхоза парторганизаце секретарь.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Самед Вургуна цIерахча Азербайджански Паччахьалкхен эрсий драматически театра Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота елара хьакъехьа

Республикерча къахьегамхошта спектаклеш хьоккаш боккха болх барах а спектаклеш лаккхача идейни художественни бовраме яьоккхарах а Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лаккхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота луйла Самед Вургуна цIерахча Азербайджански Паччахьалкхен эрсий драматически театра.

Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума председатель

И. АЛМАЗОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума секретарь

Н. СЫЩИКОВ.

г. Грозный, 1964 шера 5 июль.

СМЕНАХ—220 гектар!

Из толам баьккхаб 1-ча шурий совхоза механизатораша

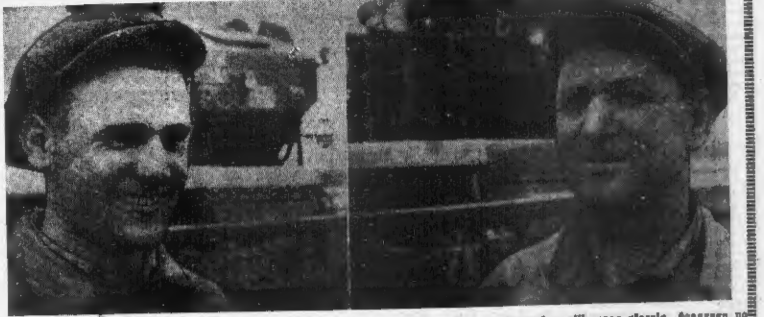

ГРОЗНЕНСКИ производствени управлене № 1 йолча шурий совхоза механизатораш ялаташ чуэца доладенначa хьалхарча деношке а деша къахьегама овсарле лаккха йолаш техникех пайда а эцаш, доккхий къахьегама толамаш даха баьлар. КIа хьоккача къаьстта белгалбаьлар Воробьев Никифори Маковей Анатолийи. Царех хIаране ЖВН-6 яхача жаткаца 92 гектар кIа хьеккар сменах. Иштта хинний машиний балха овсарле. Цхьабакъда, механизатораншта цунах кхоачамхиланзар.

— Оаха кхы а дукхагIа хьоккаргда ялат цу жаткаца — 100 гектарега дIаккхоачабергба оаха из болх, — аьлар шин механизаторо цхьатарра.

Шоаш денна дош сийленца кхоачаш а деш, цар укх деношка хIаране 100 гектар гуйран кIа хьеккар хIараяр СК-4 яхача комбайнахи цунах йоаллача ЖВН-6 яхача жаткахи яттача шин агрегатаца. Техника иштта цхьана тарьеш лелае хайча, жатка балха овсарле дикка лаккху, агрегат дIа-юха ерзалуш хилар баьлан долаш. Атта да гола тохача жатка лелаеш, йоддаеххьа а мотовила хьалъейде а Iохеца а цунга сихен шортиген хьаштдолчча тайпара болх байта а йиш я. Херхо хьекха канаш бункер чу хьалчуккхьаш йола транспортер юкъаргйоацаш яь я.

Цу доалача хIамаша йиш хулийтар ялат хьоккача хана жатка лелаярал совгIа, масса лелае а: хьаштдале массагIа йолча шоллагIча скоростах а, е хьаштдале сахьата 10—12 километр масса йолча доьерча скоростах а. Кхашка шаьра хиларгедла хиларгеи хьежжа шорта а сиха а йохийтар комбайнераша агрегат.

ХIара минут кхойора механизатораша. КIа хьакха болалора уж мелх хьалбоалча хана — гуйрийна 4 сахьат даьлча. ВIашин новкъостал деш а юкъе деттагIал долаш а комбайнераш хиларах нийсхай из къахьегама котахо. Массаза а цхьан кхай тIа болх беш а вIашин новкъостал деш а хуя уж.

Воробьев Никифорца штурвальшелла болх беш ва опытни механизатор Лымарь Николай. Цо кхетамца лелаю комбайн, говза хьокх ялат, доа ца деш. Кист-каста комбайнера хьалхара болх беш хул из, цунга хIама дайийтар а салаIийтар а дукъа. ХIаьта Маковей Анатолевара штурвальни Калиновски механизаца училищера курсант — Олейник Николай ва. Штурвал чIоагIа йоаллаш цо бе, комбайн лелае хац хIанз а. Лымарь Николая дукхазза Маковей Анатолена хьалхара болх баьб, цунга салаIийтар дуьйла.

Дика болх бора хьалха латтача комбайнераша — тай техча сарна нийса хулар цар Iодехна касараш. Цу хьекхаш дагIийса канаш вIалла а дацар. Цар балха раьза ва совхоза агроном нов. Аганов.

Цу дийнахьа хIара гектар 10 минута хьоккхар комбайнераша.

Дика болх бора механизатораша бийсанка а, электрически сердало а йоагаеш.

Гуралха дуена кIии тIеххьара яха чуийца шоаш баьача, жатка дIа а яьккха, подборщик оттайр Воробьев Никифорев Маковей Анатолен.

ХIанз лакха балха овсарле йолаш СК-4 комбайнах пайда эца лерзI комбайнерачна хьекха улла кIа хьал а эшам оардача хана, кердача балха тIа машиний балха овсарле лаккагIа хургйола яаьлаш лохаш ба уж.

С. КОСТИН.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) Воробьев Николайи Маковей Анатолийи.

В. Юпдашича сурт.

ХЬАЛАШ ЦХЬАТАРРА—ГIУЛАКХАШ ТАЙП-ТАЙПАРА

ТХА рейдови бригада хилар Шаьлa производствени управлене Ленинен Куйбышевен цIерачча колхозашка. Миштa лел укказа ялат чуэцилга?

...Гуйран ялх сахьат даьлкад. ХIаьта Ленина цIерахча колхоза кхашка болх кхехкаш ба. Касарах улла ялат хьалъоцаш йоахк комбайнаш. ХIара деннa бIаьш цептвераш ялат хьакхуьь хьатта тIа, колхоза председатель Муслуев Саид, партийни организаце секретарь Дохтукаев Адам массаз а ба комбайнерий балха тIахьожам лоаттабеш, царна эшшача новкъостал деш, Гуралха 700 гектара тIа дIадийна ялат чуэца деза колхозе, хIаьта пха комбайнаца механизаторашa чуийцад 300 гектара тIара ялат. Даькенна амбарашка чутессад 1430 центнер хIан 940 центнер мукхи.

ХIанзчул тIехьагIа бе безаш дукха болх ба. Цудухьа техникех мемогга дикагIа пайда эца гIерташ ба колхоза механизатораш. ДелкъийнахIама дуача хана а соцаш яц агрегаташ. Комбайнера меттел штурвал бе йол цун гIонча. Бункер йоассаеча хана а юхасийц комбайн. Цо болх бешше хьалъюз машина кузов. Лоацца аьлча, хIара сахьатах, минутах пайда эца гIерт укказа.

Цхьаьхка а дика хIама даьд колхозе. ХIара агрегата балха гa хьежара а эшшача новкъостал дара а тIечIоагIаьна цхьацца коммунист. Тайп-тайпара запасной оатхелаш а йолаш комбайнашта юхе ва механик Ибрагимов Шарип а. Нагахьа санна агрегат сецача из цу сахьате тоаю.

ХIанзале шоай маькаш гучабаьннаб Ленина цIерахча колхозе. Уж бе комбайнераш ий. Осмаев, Ялхаев, Усманов, царца нийсбола гIерташ къахьег кхычар а.

Ялат чуэцача хьинаре декъа лоац комсомольцаша. Дийнахьа шозза арахец цар «Молниеш». Комсомольски организаце секретара Ш. Ибрагимова ялат доа ца деш лорадерга хьежжа комсомольски посташ вIашагIъеххай. Иштта болх беш я ялат миштa хьокх а чуэц а хьежаш йола контрольни комисси.

Кхашкара хьадена ялат цIендеш а из паччахьалкхенна дIадала кийчдеш а колхоза хьатта дика къахьег Юсупова ПаьтIамата, Оздамирова Милекас, кхычар. Шоазе тIеххоачашъю цар шоай норма.

— Ялат сихагIа хьоккеш, оардем кIеанга довргда, — йоах парторганизаце секретара нов. Дохтукаева.

Из дика кхета а деш болх беш ба укказа берригa колхозхой.

ФУ ВIАРГА дейра тхона Куйбышева цIерахча колхозе?

Чуэца дезаш 1630 гектара тIа дIадийна ялат да цига. Боахаме кхоачамхиллах юртбоахама техника я, ялат хьоккаш а оардаш а я 11 комбайн. Цхьабакъда, хIанзалца хьа шерца чуийцар 169 гектар кIан 73 гектар горохи мара яц. ЛерттIа пайда эцаш укказа техниках, кхоац балха ха. Масала, Iуйран 8 сахьат, е цхьаьза 9 сахьат даьлча мара дIаболабац комбайнераша болх. ХIаьта сайрийна 8 — 9 сахьат даьлча соц кхешкара болх. ДелкъийнахIама дуача хана цхьаьшн сахьат доакх агрегаташ сайце латташ. Иштта дукха хе йоеш комбайна бункера чура ялат дIовзача хана а. Лоалам боаца оатхал ехача а «летучка» ярга хьежаш латта безаш хул механизатораш.

Кхай тIа балха араювлача нийс комбайнах хIара денна еха латт 3—4 агрегат.

85 коммунист чу а доагIаш йоккха партийни организаци я Куйбышева цIерахча колхозе. Цхьабакъда, ялат чуэцача гуш бац партийни организаце болх. Иштта во болх бу комсомольски организаце а. Партийни организаце секретара Хасуханов Саида хац колхозе масса комсомолец ва, цар фу болх бу.

ХIаьта хьатташка болх бе нах тоъаш бац. Цхьаккха кIама ца деш, дер дейна, пхьегIашка латташ бIарга го йиш я лукхна къонахий. Уж берригаш а колхоза лаьттан тIа бах, цар шоай доалахьа йоккхий бешмеш я. Ваьъда, царга хIама оалаш яц партийни, комсомольски организацеш, юрта Совет.

Дукха хIама де йиш яр ялат чуийца даьннача кхашка а. Укказа дукка канаш дадийсад. Уж хьегулде нах арабаха беза. Цкъа из гIулакх ца дойн аьлача лаьттан кIала гIоргда дукха ялат. Из дойта йиш яц. Колхоза кулгалхой оарцагIбовла беза цу гIулакха.

...Шоайла дукха гаьна, яц вай лакхехьа йийца шин колхоз, цхьатарра да цигара хьалаш а. Цхьабакъда, гIулакхаш-м тайп-тайпара лел.

Ялат чуэцара лерттIа терко еча, техниках пайда эцача дика лел гIулакхаш. Цудухьа оалаш тIара шоай болх тоабе беза Куйбышева цIерахча колхоза кулгалхоша, партийни организаце, юртсовета. Дерригa а де деза ялат сиха а ца дойташ а чуэцара.

С. ИСМАИЛОВ, Шаьларча АТХ шофер; Г. МАЦАЕВ, комсомола Шаьла комитета отделене заведующи; Ш. УЛХАЕВ, Ленина цIерахча колхоза хьатта заведующи; М. Аабогачиев, гха собкорр.

Ялат дIаозара Кубанера комплексни метод

«Сельхозтройс» яхача Краснодарски треста управляющеца И. Чернобаевна ...

КУБАНЬ ялат чуэцаш я. Мехка ахархошта юкъе Эррггсоюзна яхь дIайолаьраш — кубанерча кхаш леладераша дика хьувкъадаьд ка бола ялаташ. Мехка 230—250 миллион пунт ялат лургда аьнна шоаш тIаийца доккхий декхараш кхоачашдара тIагIертта къахьегаш ба юрта къахьегамхой. Паччахьалкхенна дIалуш дола ялат соакхерчуа 50 миллион пунт дуккагIа хиларо юртбоахама перевозкий цхьа технологически процесс вIаштIехьйоаккхилга дIадийхар автомобильни транспорта болхлошкара.

ЛоархIамаша хьахьехар: юртбоахама продукташ дIаюхе кхуххьалга толаме чакхдаккхара укх шера 20 эзар совгIа автомашин вIаргхилар. Нагахьа санна уж массел йолча машинашка хьалха санна болх байташ хилча, ялат дIайдеча пункташка массез а хургьар аргIанга хьежаш латта дукха а машинаш.

Автотреста болхлоша колхозашца, совхозашца, парткомашцеи производствени управленешцеи цхьана ялат дIаозара керда технологи кийчъяьй. Цуь керттердар да ялат дIаозаш мел йола автотранспорт комплексни бригадашта екъар. Цу тайпара 246 бригада вIашагIъеддай автотреста. ХIаьта мехка кхыча областашкара новкъостала ена транспорт а дIалаьрхIача уж 350—400 бригада хургья.

Комплексни автомобильни бригадаш шина группана йийкъай. Хьалхара ераш — комбайнови агрегатаьта гIулакх деш йолча бригадашта юкъехай. Колхозайи совхозайи хьатташка ялат дIаккхуьаш я уж.

ШоллагIа йола группа духхьал ялат дIенийдача пункташка ялат дIаозаш я.

Усть-Лабински, Тимашевски, Кореновски элеватораш а кхычахьа а болх беш я шоай тайпара «диспетчерски пункташ», машинаш дукха Iайиь моттиг кургйоацаш элеватора ялат дIаэцарга хьежже вIаштIехьдоаккх цар ялат хьатIаккхухьалга.

Вешта аьлча, яийса вIаштIехьбоаккх комплексни бригадай транспортни средстваш болх. Ца хадаш денни-буси графиках элеваторе хьатIакхуь ялат. Паччахьалкхен амбарашка чутессад хьалхара миллионаш пунт кубански ялат. ХIанзза а белггала гуш де из керда гIулакх Iалаьмаге дика долга а цунах доккха беркат довлаьга а. ДукхагIа пайда эц автомашинех, шоферашка салаIийта тоаю хул, товлу автотранспорта экономически обслуживани, хIаьта цо йиш кулийт аварош йоалаш болх байта.

ХIаьта керттердар — сиха а ца доадеш а дIаоз ялат.

Хьалхара гIа боахаш я комплексни автомобильни бригадаш. ХIанз, аьлар И. Чернобаева, тха треста специалистий йоккха группа ялат чуэцача яхай, укказа колхозий, совхозий, производствени управленей специалисташца цхьана керда технологи балха юкъеяьтара а из хьуа тоалра а новкъостал деrда цар.

Партийни вахар

ХЬУВКЪАМ БАХЬАН ДОЛАШ

ГРОЗНЕНСКИ производствени управлене юрта боахама къахьегамхоша шерра йоаржалье юртбоахама ерригa продукташ дуккхагIа чуэцара йола социалистически яхь. 200 совгIа комбайн, 150 жатка, кхыйола техника я управлене кхашка болх беш.

Пачхалкхана 2 миллион пунт ялат дIалургка управлене боахамаща. Уж дехкараш кхоачашдерa шоай беррига а массово-политически организаторски болх тIабераэзабьб партком юкъарчеа партийни организацеша.

Кхашкарча станашка, хьатташка, комбайнаш тIа, жаткаш тIа гуш да социалистически дехкараш кхоачашдерaн лоацца хана ялат чудийца дахкарaн тIахьехам дола лозунгаш.

Коммунисташа, комсомольцаша, юрта активисташа ялат чуэцара дикагIйола метод дIайоаржаю, парте а правительства а доарxIамеIара решенеш цала дIайовзийтара керда газеташ журналаш дош, беседаш ю, къахьегама листовкаш, пенгазеташ, «Молнеш» арахец.

Хьалхара ялаташ чуэцара гIоръяьлар Тарановский Владимирен Гайтамирова Сидекен цIераш. Хьалхарча денош хIара дена 39—40 гектар мукх хьокхар «Новый быта» яхача колхоерча жатка машиниста Тернавский Владимира. Цо на толам баккаa цу сахьте дIахезар «Староюртовский» совхоза ялаташ леладеча комбайнера Гайтамирова Сидека.—Мегаргдa, болх лаьгI ма белийталахь, яхье доврга вай Владимар, аьлар комбайнера.

Брлх дIаболабьча деношка 35—39 гектар хьекхар Сидека. ДIахо шин тоpонашка а къежа дени-бийсаней 60 гектарага дIахкоачаш ялат хьакха аьнна чIоагIо йир цо. Шин дош кхоачаш а дир Сидека. Хьалхарча дийнахьа 42, тIаккха 50, хIаьта 26-ча июне 82 гектар мукх хьекхар нов. Гайтамирова. Комбайнера дакха доккхий толамаш дувцаш «Молния» араяьлар «Староюртовский» совхоза кхашкарча станашка, хьатташка.

Кхашкарча станашка, производства ерригача участкашка политико-массовой болх лерттIа лоаттабара йоккха йоахо ели а совхоза партком. Агитбригадаш, юртий клубаш, кино, идеологически балха ца ерриге арсенал тIаерзадай кхашкара ялаташ ца доиташ чуэцарах пачхалкхена ялаташ дIадаларан. Масала, «Пачхалкхена 5500 тонн ялат дIа а луш воашта дикагIдола фу кийсдергда вай! Ялаташ чуэцара балхащ массехк дийнахьа чакхдоахаргда вайIа яха лозунгаш хоза кийчдаь хьалтеха доахк цу совхоза кхай тIарча стане.

Къахьегама листокаш «Молниш», арахец, ялаташ чуэцачa хьалхе леларий толамех лаьца дувц, мaякий балха опыт массаволча механизатора дIайовзийта гIерт агитатораш ия. Дагаев Мальцагова. Укхаза бIаргагургйолча моттиге хьалтехай «Салханеи таханеи» яха витрина. Цу тIа дIаязду селханеи таханеи хIара механизатора цу мел кийца ялат.

Ялаташ чуэцачара, социалистически яхь шерагIа йоаржадра маякий къахьегама толамех лаьца белгалара масалаш а кхувлаш ю беседаш агитатораша ия. Дагаева, Мальцагова, Солтаева. Укх деношка къаьстта дика болх беш ва агитатор Солтаев Зайди. Мотоциклаца агрегата тIара агрегата тIа а водаш комбайнерийн жаткай машинистийн толамех лаьца дувц цо.

Ялаташ чуэца доладенна 5 ди даьлча ялаташ чуэцара гIулакхаш дийцар, кхоачамбоацараш гучадаьккар, уж дIадахара де дезараш белгалдаьхар «Новый быт» яхача колхоза партбюрос. Бе беззача тайпара болх ца беш, комбайнераштeн жаткай машинисташтен технически новкъостал дара дешаш хан-ханнахьа чакх ца доахаш хиннача механически мастерске заведующена ноx. Мизгиревна из дIахо ла йиц йоаццаш хилар чIоагIа дIахайтар партбюрос шин решене тIа.

ДИКА къахьегаш а 1-ча Мая цIерахча колхоза агитбригада. Цу агитбригада членаш Ахвердова Анна, Свиткина Людмила, Подгорнова Людмила, Вертанов Константин КПСС ЦК февральски Пленума исторически решенеех, семилетка алхлагIча шерарча колхоза дехкарех лаьца лекцеш йийшар, концерташ уттадир ерригача производственни участкашкен, кхашкарча станашкен, хьатташкен.

Йоккха уйла тIайохийт оаха хьокхама агитацена. Комбайнераш, жаткай машинисташ къахьегама толамаш дахара тIахьехаш дола лозунгашн плакаташн хьалтехай ерригача хьатташка а кхашкарча станашка а. Масала, Грозненски опорно - хьокхама совхозе бедача новкъа лепаш да укх тайпара лозунгаш: «Водитель диц ма де, хIара метр тIа 13 фиг Iобожабича 45 километр новкъа 25 килограмм ялат довлга, «Новкъостий комбайнераш! Диц ма делаш, цхьан метр тIа хьал ца эцаш цхьа ка уллийсаш хилча гектар кхай гIара 10 килограмм ялат дов». ХIаьта дерригa совхоза ялат дIалаьрхIача 1000 центнер хул цох. Лора а беш чуэца хIара кав.

Ялаташ чуэца долалуш комбайнерийн жаткий машинистийн социалистически яхьа лаьрхIа дола бюллетенеш арахийцар производствени управлене партком. Ялаташ чуэцача толамаш доахараш тIа а язбеш ялаташ чуэцаш йоаххача агрегаташка, хьатташка, станашка, кхыча участкашка дIауххийт уж бюллетенаш.

Белгалдаккха дезаш да, укх шера ялаташ чуэцалга дуккхача механизатораштa политически кхетам лаккхалара дахамен а хинна дIаоттар. КПСС мугIарэшка укх дикагIбола механизатораш, Масала, КПСС члений кандидателла укх денoшка хьайцаб шурий совхоза комбайнераш ия. Воробьеви Маковейи. Шоаех боккхача тешама дегаш гIоадьхача цар кхы а дикагIа къахьега дош деннад. Дукха да механизаторий балха тIа дика хIамаш, хIаьта уж массаноa а дIадовзийтаре дьнаре къа а хьет оахa.

Укх денoшка шоай болх дикка тоабаьб культпросветучреждененша а. Хан-ханнахьа кхашкара механизатораш болча хул, керда газеташ, журналаш, книжкаш кхухь клубай культура цIен, библиотекай болхлоша. Ялаташ оардача кхашкарча станашка механизатораштa культурни гIулакх де ахай укх денoшке агитпоезд.

Чехкка а ца дойташ а ялаташ чуэцара, Даьхенга 2 миллион пунт ялат дохкара тIерзаьй оаха хIала идеологически балха ерригa средствашца.

С.-Э. ИЕРИЕВ,

Грозненски производственни управлене партскома секретара заместитель.

ТАМАШИЙНА КЕРДАДАРАШ

ФОНАХ ЕЛЛА СУНТ

СЕЛА-IАДА дараш саьна бесаш дола мехкалаьтта тIададаш хул долхача дуккхача хиш тIа. Массанахьа а хул уж, мехкдаьтта чакхдоаха заводаш йолча, мехкдаьтта кхухьу баржаш юлача, промышленни балхаш дац дааьна хий — аппаратура, ийнаш дулаш, инструментaш, агрегаташ юлаш хинна хий заводаша хьарсам чу ухийтача моттигашка. Цу тайпарча хиво шийца Iоххухь мехкдаьтта а машенa даьттай а кагий тIадамилгаш.

Хи тIара массе тайпа бIеха хIамаш сацар е мехкдаьтта продуктаех хий цIенъдар а дукха хица шорраа пхорагIа цхьа хIана, лоцушка хьалье еза. Цхьабакъда, хи тIа гIолла-м цахаддаш баржаш, плотий караванаш, теплоходаш ма ухий, хIаьта хий цIенде техача сунто лелача кемашта новкъарле е йиш а яц.

Изобретателa Базилевский Ивана предложение елар фонах... сунт йолла аьнна. IургаIц доахка турба хи хIал гIолла хица Iо а йилле урагIйоI. Кхьа фо чудохийт цу чу, тIаккха из хи тIа хьалтIа а даьле, села-Iада бесарча мехкдаьттаa бIехача хIамай тIадамашта чуьх бахьаш бола фена-хин гIув а хила дIаотт. Цу цхьан хамие цунна дукхьала, бердагахьа ерзаь кIедж йохийт. Цу кIеж хьа а луцаш берда йисте кхув бIеха мел йола хIамаш, кхыметтел тIагIолла лела кагий хIамилгаш а. Берда йисте, фонах йолача сунта юххе ловушкаш — отстойникаш оттаю.

Фонах елла сунт лелача кемашта новкъа ец, хIаьта ялец гаттара аттaн дарегIен а я.

Борис ЗУБКОВ. (АПН).

КХЕРАН ЗАМАЛАХЬАРА ХИРУРГИ

КХЕРАН бIаьшере юкъе яхача хана деза хьадола Днепр яхача хина гаьна йоаццаш уллача Васильевка яхача юрта юхера каш хьоахкача хала хьалхарча кхьа хинна 23 керта тути кораяьй. Антропологий уйла къаьстта чIоагIа тIаззар ха яхача къонахчун хиннача керта туте. Цунна аьрда оагIорахьа тIехьашкахьо чухьеккха даькка герга Iург корадаьд 16—18 миллиметр диаметр а йолаш. Чухьарча оагIорахьара а герго да из, шозза аIамагIа диаметр а йолаш. Бокъонца тохкам а баь хьежачул тIехьагIа гучадаьннад, из Iург лоргвола чов хиларах ца а доалаш, кхеран замалахьа къаьнарче «хирурго» керта тутена операци еш даькка хилар. Операци яьчул тIехьагIа вахаш ах шерах кIезигагIа йоаццаш ха яьккхай «пациента».

Операци яйташ хиннар, гучох, керта тутин хьаь пордуви лоаяь а цудухьа сатоха ца могаш корта лазаца бIогора ухаши а хинна. 10—12 эзар шу хьалхагIа, сагага Iазаш ца оазйтар духьа, хирургически операци яьй. Iург доккха ца хиларга а йистош герга хиларга а хьежача гуш да из бурув хьовзадаь даькка хилар. Кхеран замалахьа чIоагIа ирьаьча тIехкаца яь хила еза я операци дуккхагIча хьовле, хIаьта дахчан гIажнагех е хьайбан муIа юкье чIоагIа егIача моакхаза йистаца яь хила а мег. ДIачу ма дода готтагIа а долаш долча герзача Iурго йиш хулийт хьаха хиина хирургически инструмент малагIа тайпа а мел миссел а хиннай ха. Бухьаг, гучох, ах герга, керта тутех даьккхача Iурга шоррал — 16 миллиметр диаметр а йолаш хиннай.

Але йиш йолаш де, кхеран замалахье кърта тутена Iург сихагIен аттагIа хургдолаш даккхар духье «технически» прием юкъе йоаниохаш хиннай — буронна гоннахьа мерза тай хьоарчадеш хиннад, аьнна. Из прием, хоаш мадарра, шерра лелаеш хиннай юкъерча бIаьшерений замалахье. Цу тайпара керта тутех доахаш доле Iургаш массеха йинут дIалехьа даьле доалаш хиннад.

Хирургически операцеш яь белгалонаш тIайола тIехкаш, масала, «трепанацеш яь керта тутеш» дукха хьалхагIа деиз корайоагIаш хиннай. Цхьабакъда, уж ерригаш а кхеран замел дукхха а тIехьагIара я.

Цу лоархIамерча тохкамех дийцар Ленинцlерахча ленинградски больницерча нейрохирурга Владимир Гойхмана СССР Iилмай Академе этнографе Институте яьннача веседане.

Вадим КУРЫЛЕВ,

СССР Iилмай Академе этнографе Института Iилман белхло.

Еза лелаю сий дола цIи

ДИКА кахдаьннад политически дешара шу Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода коммунистически къахьегама цIи лелаеча № 43-5 установка коллективе. Политически дешар — из керттерчарех хIана да цуи вахаре. Укхаза дешаш ханнаб коллективера 60 процент гаргга бола нах. Къахьегама оаарле лакхъялара, продукцега дIададар лохдалара дешаш дувцаш яр установкерча экономически кружокашка Iомадеш хинна материалаш. «Коммунизма материально-техническа база хьаяра», «Предприяте фондаш» социалистически планировани, иштта кхыча темаех яр уж.

Цул совгIа, дIадахача дешара шера аIашагI а ехка установке болх беш яр балха говзал лакхъю курсаш. Укхаза дешаш хиннача 30 саго шоаха говзалаш Iомайор. 15-ча июле занятеш чакх а яьнна слесарь-прибориста говзал Iомайра удостоверенеш деннад царна. Производствена эшшача хана дIа е'тта шин говзалех болх бе хоаш ба цареx дуккхагIбераш. Уж говзалаш къаьстта дика Iомаь а йоккхагIйола оператор Капылева Таиса, операторaш Осушкин Виктор, Худолей Александр, установка парторг Штефо Иван, кхы дуккхабараш.

Дешара ниисса дика къахьега а ьIаштIехьдаьннад установкерча технологий. Ялх бетта валовн продукци арахецара план 18 дк хьалха кхоачаш а яь, планал совгIа бIаьш тоннаш боккхача махкера катализатор арахийцай укхаза. Планах лаьрхIачул 4 процент лакхъяьй къахьегама овсарле, продукцега дIададар 5 процент гаргга лохдаьд, эзараш сомий маьха бедаля электроэнергии, конденсати, кхыйола реагенташн кхояьй.

— Тха пропагандисташен агитатораштeн коллективаца баьча политико-массовой балха новкъосталца вIаштIехьдаьлар установка коллективе уж толамаш даха, — йоах Валентина Михайловна Арушановас. ЛадувгIараша боккха пайда эцаш болх бир пропагандисташа Виктора Петровича Патюткос, Таисия Михайловна Капылевас, агитатораша Сергей Андреевича Фурашева, Таисия Михайловна Васильевас, кхычар. Шоаш ю беседаш, еша материалаш дика ювзар цар производствена хьалхашка латтача дехкараща.

КПСС ЦК декабрьски Пленума материалех а занятеш яьй пропагандисташа установке. Химически промышленность дегIайоалаечара шоай декхараш дика дийзар ладувгIараштa цу занятешка. Цудухьа, «химически промышленноста дукхагIа бедал» яха лозунг установкерча технологий деяза а хинна дIаэттад.

ХIаьа политически дешара кердача шерага кийчлуш ба пропагандисташи агитатораш. ХIара технолога малагIча кружоке деша безам ба хьожаш беседаш яьй, дешархой списокаш оттаьй, занятешка эшаргдола цхьадола литература кийчдаьд.

— Дика къахьегарах дешарах кхоачаш хулаш дац коммунистически къахьегама коллектива декхараш, — дувц профсоюза заводской комитета председатало нов. Ероша. Цхьа бутт хьалха хала цамогаш а хинна больнице йихьар цу установкера болхло Кичикова Валентина, хIаьта установке нагахьа сог вац цунна тIехьа ца водаш. Дика гIулакхаш дукха доахк барт тайнача коллективах. Укхаза вежерий санна болх беш. юкъерча вахаре дакъа лоацаш ба ерсий, ермалой, украинцаш, нохчий, татараш, кхыбараш. Уж аIашагIа а кхайте кино, театре, музее экскурсе ух.

Дукха ха йоаццаш шоай торонашка а хьежа керда дехкараш тIайийцад установка коллективо. Продукцега дIададар ялх процент лохде, семилетка яллагIча шера валови продукци арахецара план 20 дк хьалха кхоачашъе лерхI цо.

М. ТУМГАЕВ.

«СЕРДАЛО» 40 ШУ

Дукха ха йоаццаш Нохч-ГIалгIай книжни издательствас кепа а теха арахийцад «Сердало» 40 шу» яха брошюра. Авторо А. Мякнева дика йовзийтад хьахьокх газета хьабенача наькъа цхьайола оагIонаш. Дика дувц авторо газето оагIош тIа гIалгIай юрта социалистически процесс мишта хиннай.

Брошюра дешачоа довзаргда чулоацам социалистически форма къаман а йолаш Советски Iаьдало гIалгIай юрта халкъа культура айрах, Сийлахь-боккхача Даьхен тIом лаьттача шерашка Нохч-ГIалгIайчен кIонгийн мехкарийн турпала гIулакхаш, 1957-ча шера деиз 1963-ча шерага кхачналца газето баь болх.

Брошюра тIеххьара дакъа хетадаьд таханарча Нохч-ГIалгIайчена. Брошюра цайдана да Советски Нохч-ГIалгIайчен кепа йоазон истори довзара.

В. ТЕРНОВ.

БОЛХ ДУКХА БЕЗАШ ХИЛЧА

ГРОЗНЕРЧА баракъаш тегача трикотажни производствени объединена керттерча фабрика закройни цехе хьалха латтарий цIераш яха аьнча эггара хьалха цIи йоаних нохчий къонача йиIий Арсамирзоева Липай. Вокъонца караберзабаьб цо шин болх. Сихен дикеи аIаштIехьдоал Липай моллагIа дола бараьна тега, Цунгара къахьам эцаш бераш дукха ба, цар цунах тха вожак аьле цIи йоаких.

1960 шера 22-ча декабре баракъаш тегача фабрике Арсамирзоева дукхьошка балха йоагIаш, цхьаькха говзал яцар цун, цудухьа, ученицалла хьайнйар из. Цигга безаш цо из болх хьекараацарах 1961 шера эггара хьалхарча коммунистически къахьегама ударника цIи елар Липайна. ЧIоагIа сий ду цо цу цIера. Дани тIехкхоачашъю шин балха нормаш. Шийх кагегIчарна цхаддаш новкъостал ду производстве, ца хоар дIахьех. НоагIа бехьан из долаш ах шера плаи 105 процент кхоачашъе торо хилар тха цеха коллективе, иштта толамца кхоачашъе лерхI коллективо вокх ах шера план а,—йоах закройни цеха доал деш болча Козлова Валентинас.

—1963 шера Октябрьски района къахьегамхой депутатий Советe харжа аьнна фабрике коллективо сей кандидатура оттайнча чIоагIа гIадъяхар со,—йоах Арсамирзоевас. Цу хана деиз къаьстта дикагIа къахьега яьлар Липа, хьы а чIоагIагIа сий ду цун коллективо.

—ТIехдика къахьегарах доалаш дац гIулакх, тIехь-тIехьа цу балха къайленаш дикагIа йовзара шин знаны лакхъеш хила веза хIара сaг, тIаккха бииза толам баьергба цо балха тIа,—йоах Липас. Фабрике аIашагIбелла политкружок дика чакхъьеккхар цеха вожака, хIаьта хIанз дешархой ханикулаш йистеьлча сайрийнарча кагирхой школе деша яха кийчлуш я из.

Хьинаре дакъе лоац Липас фабрика хоровой кружоке а санитарни дружине а.

Цкъа, дагаденар Липайна 17 шу даьнна шин йиша Арсамирзоева Вэлла ше йолча фабрике балха йига. Вэлла ше а яр дукха хана дена из болх оов дукха безаш. ДIайийцар Вэлла баракъаш тегача цхьоаллагIча участке ученицалла. ЦагIа а балха а чIоагIа новкъостал дора йоккхагIа йолча йишас из хьалха латтарий мугIарашка яйсье гIерташ. ЛаьрхIар кестта кхоачашхилар. ХIанз Вэлла а цхьоаллагIча участке дикагIчарех цаI я. ХIара бетта 120—125 процентал лохе йоццаш кхоачашъю цо балха нормаш. Из а я сайрийнарча школе дешаш а общественни вахаре хьинаре дакъа лоацаш а.

Липа балха йолча закройни цеха коллективо массаза а хьалхале йоах цехаштa юкъе лелаеча социалистически яхье. Ялх бетта план кхоачашъеча шийгара масал гойтара дIа-юха тела ЦIе байраки еннай цеха коллектива, дукхагIбарашта аьчак премеш хьожаьяьй. Церца и коммунистически къахьегама ударник Арсамирзоева Липа а.

А. ДОДОВ.

КЕРДА ТИЙША БОЛХ

КОНГОРА ер тIеххьара денош событешца геттара дIаьхий дар. 30 мае чакхъьлинай Сирил Адула керте лаьттача правительства полномочей ха. Мехкара парламент дIаьккхача а прогрессивни партештен организацештен наькъаш дайхкача а хьалашка дерригача халкъа референдум йоленнай цу юкъа бахача маха керда конституци могаде а дезаш. Шин кIира хургйола референдум чакхъьккхачул тIехьагIа керда правительство вIашагIйолларгья Конго. Доккхай гIулакхаш хьалувца торо а хинна, меза тIагуллу мозий санна. Леопольдвиле чугулбелар дукха хана дена конголезски столице гучабовла ца лоархIабеш лийнкараш. Дунен кепа йоазоно къаьстта теркалдеш хIама хилар хьалха катангски сепаратисташта керте лаьтта Моиз Чомбен, «Горнорудни республика» марионеточни мулопве (даьла-император) Касан, Альбер Калонжин гучабовлар. Президента Касавубус Моиз Чомбена тIадиллад керда правительство вIашагIйоллалга. Событей из ерригa колейдоскоп керттерчуца (кхы дIахо мел дар хьахнийта хила могачунца а) ювзаенна—ООН-а тIеххьарча бIуний доакъош Конгора арадахарца ювзаенна чакхьелар.

ООН-а бIунаш Конго дахийтадар бельгийски колонизаторий оагIонцахьарча гуччахьарча тIема агрессена духьала къонача африкански мехка тIема новкъостал дара хьакъехьа Патрис Лумумба даьча декарга 1960 шера 14 июле хьежача КхерамзлеI Совета соцамга хьежжа. Цхьабакъда, шин доIаьм лорабе гIертача конголезски халкъа новкъостал де декхарийла хиннача ООН бIунех, империалистически державаша хьовзаяь маневраш бахьан долаш, цар неоколониалистски уйлаш чакхъяхара герз дир. Дукхьал ООН бIунаш цига хилар бахьан долаш малхбузехьарча а эггара хьалха американски а монополешка йиш хилар конголезски экономике шоай позицеш аIоагIъе, Конго герзашцарча аиэашта лоаттабу тIахьожам шоай бе болла, центральни а провинциальни а аппарате шоаш аьнар дергдола нах ховшабе. Лондонски «Гардиано» гуччахьа яздаьча тайпара, ООН-о «новкъостал дир малхбузехьара кIалхарвоаккхаш йола операци Конго чакхъаккхара».

Малхбузехьарча монополешта «кIалхарвоаккхаш» йола из операци Конгона балийна яьлар. Шин доIаме я яхаш даьккхача диъ шера Конго, мадарра аьлча, цун экономике доалера моттиг лаьцача монополей доIама кIал кха хилар кхы а дуккхагIа. Бакъда, ниэ бехача бельгийски колонизаторий моттиг сихха дIалецар низ чIоагIагIа болаш йолча американски монополеша. ГIартатаба юкъе гIолла, царна юкъерча къовсамах пайда а эцаш, шоай позицеш кIезиг-дукха чIоагIйир Англен Францен. Цхьабакъда, дерригa а дIалаьрхIача, цо гIулакх хувцаш. «Адулай правительство Малхбузен новкъосталга сатувса маьълинга я, неоколониализма мукъах яхар Конго, — яздаьдар «Нью Африка» яхача лондонски журнало. — Конголезски правительство хIанз мехка экономикаеи финансаштен лоаттабеча тIахьожамах ялар совгIа, хIараяр хIанзарча конголезски лидераштa тIехь шин тIахьожам чIоагIбе гIерташ воккхарца къовсам лоаттабеш йолча йоккхийча финансови групашта хьаьна чIегилг а хилар. Шоай конкуренташ юстархковса гIертача, яхье яьннача оагIонаша мехка экономика толхаерг йола наькъаш леладу, цига кегар болла, из хIалак бе, къахьегамхой хьабе болх боацаш бита гIерт уж».

ХIАНЗАРЧА конголезски бакъдолчун белгалйоалаш йола оагIув — американски монополей хIама мехка чIоагIа тоадалар. Ше цхьан оагIорахьара республика гIулакхашта юкъе гIертилга шердар духьа (шоай бIеха гIулакх даь даьнна ООН-а бIунаш арадаьхачул тIехьагIа) долла хIама деш США йолчоа тара да гIулакх.

Кхо шу хьалхагIа «Юс ньюс энд Уорлд рипорт» яхача журнало къайлахьош йоацача пиниамаца яздора, «Мадарра аьлча, бельгийски новкъосталца е ООН-о а США-с доал деш йола колони хила еза Конго». Тахан из шин уйла дIахо дегIайоалаю журнало. «Конго — ВIашагIкхийттача Штаташта керда полицейски болх» аьнна белгалбоалаш корта а болаш йолча, 1964 шера 6-ча июне араьннача номер тIа кепа техача статья тIа къаьгга хьахьокх, Конго хьакъехьара шин планаш Вашингтон мишта чакхъяха безам болаш я. «ТIема форма тIаювхаш бола американцаш хIанз Конго ба. Цар декхар — конголезски эскар оалаш болча кегара мехка порядок мишта оттае еза дIахьокхар» — ахь дайна хьехам тел журнало.

Укх тIеххьарча деной событеша гешал ду США шин проект чакхъйоккха гIорта лаьрхIа хилара. ООН-а бIунаш дIадахачул тIехьагIа хIанзара Леопольдвила правительство цаI цхьаь йолаш шин халкъаца йиса юхьарг ца хилар кхета а деш, «вакуум» хьалйиза гIерт США. Полицейски функцеш шийга а ийца, Конгора шин авантюра гучча шерье гIертер американски военщина Киву провинце балача маьршача нaха дов дарца. «ХIанз Конго шоай гIулакхаш деш, — яздорэ «Ганиэн таймс» яхача газето, — кIезигагIа яле а «Т-28» яхача тайпах йола США 12 самолет а ракеташца кийчъяь а американски кубински эмигранташен лехкаш а. Самолеташа юрташтен цIеноштен бомбаш а йийтта, из бахьан долаш кхо эзар хила мерзаш конголезски болхлойн фермерашн бовбаьб». Укх тIеххьарча деношка Конгона тIема гIирс дуккха а дуккагIа лоаттабе яьннай Вашингтон. Леопольдвилла улицашка гIолла лела салтий тIа-тIа дукхагIа хулаш латт.

США-с леладу гIулакхаш — ООН-а членаш йолча ерригача пачхалкхенашта Конгона шоай герзашцара низаши герзи ухийтилга ца могадеш йола 1961 шера 17-ча апрелера ООН-а Генеральни Ассамблея резолюци гуччахьа телхаяр.

Неоколонизаторий хьакъехьа Леопольдвилла правительства леладю «йийлача наIарий» политико хьалхьою тIа-тIа дукхагIа чIоагIлуш йола махкарча дерригава патриотически низий протест. Африкерча маха американски империализмаe пуи марионеткашта духьала герза къовсам лоаттабеш йола моттиг а хинна дIаэттай тахан Конго. Мехка территорех кхоалагIа дакъа гаргга дIалоацаш долча малхбоалехьарчем центральнии Конго доккхагIа дола дакъа къовсама ало чулаьца да. Июнь бутт бовш Натриоташа шоай тIема низаш тIадерзадир Къулбаседен Катангана—Конго горнорудни дега тIакхоаччача уллача района. 19-ча июне цар дIалаьцар Къилбаседен Катанга яхача провинце столица — Альбертвиль. Мехка юкъе уллача Конго цхьаькха провинце — Къулбехьен Касае баха нах, оттабаьча бахчай Iаьдал дIа а даьккха, партизанех дIахкийттаб.

ГIайттарий ерригача операцешта кулгалдаш а аьтта оагIорахьарча Конго столицера — Браззавилера гаьна йоаццаш шин штаб а йолаш йола къамацкортамукъален комитет (НСО) Эмиграце болча Конгорча патриотически организацей лидераша 1963 шера аIашагIъелла а леопольдвильски правительства дерригa наькъаш дийхка а йола из комитет Патрис Лумумбес Конго халкъага васкет деш йита програмиа чакхъаккха гIерташ я. «Къамаи-кортамукъален комитето лерхIар, — аьлар цу организаце лидерех цхьанне Гастон Сумиглос, — алхха цхьа хIама да — мехка машар юхаоттабелга, экономика дийнъелга, демократи, нийсо, кхераэале лелаергйола гIулакхаш юхаоттаделга».

ГЕТТАРА дика гуш да, хIанз латтача хьалашка конституце хьакъехьарча дешах «дерригача халкъа» референдум чакхъяккха гIертага моттийта леладеш дола хIама мара ца хилар. Конгорча референдума бокъонца дола маIан — леопольдвильски Iаьдалаша деш дола низаш «законах» леладеш да аьнна хетийта гIертилга. Парламента лоархIам цхьаккха мах боацача а баьккха, мехка кердача керттерча законо бовраи боацаш йоккхий полномочеш лу республика президента, ХIанзачул тIехьагIа — нагахьа саьна проект могаль чакхйоале — правительство аIашагIйоалара телаш йола мандат парламента а ца телаш, президента ше тергье. Массеза а хьача мехкарча монополеша кхоабаш йола марионеткаш керте латтача провинциальни «правительствашца» тоьах доккха Iаьдал бе а доагIаргда, низаш де паргIато йоккхагIа а хургья.

Шоай Iаьдал столицеu цунна гоннахьарча районашкен мара лоаттадеш доацача леопольдвильски тунико чIоагIа бapт аIгIабаьб цхьан оагIорахьара, США-на а, вокх оагIорахьара, Бельгена, Англена, Францена а юкъера. Дукхьал из барт аIар бахьан долаш лархIа дааш да аккхавар вахийта Мадрида хинна Моиз Чомбе хIанз Леопольдвиле юхавар а. Белгалдоалаш хIама да, нагахьа саьна французски «ороро» яхачох Бельген Францен гIонча дакъа долаш вола Моиз Чомбе премьер-министралла хьожаве мегаш хилар дерригача аьтта оагIоралъарча европейски кепа йоазонна дика хеташ дале а, США газеташ цIезиг-дукха юхаозалуш хилар. «Чомбе Конго юхаваpон премьер-министралла атта цун бизам хиларон бокъонца сей доаду Конго хьакъехьарча США арахьарча политика», — яздоро «Нью-Йорк таймсо» 2-ча июле. «Чомбе юхаваро Катанге сепаратизм йолаш тарлора», — дIахоаьлла цхьан яздора «Вашингтон посто». ХIаьта европейски кепа йоазоно «из мара цхы сагвац Конго кIалхарьяккха дика кхоачаргболаш яхаш вовзаь деаьа Чомбе.

Чомбе лерхIар — министерски посташтa гоннахьа къайлагIа политически хIиллаш, килоэзалаш, безараш леларa наькъаца, къамаьршо гIерташ лаладеча доазаргаца ца гIерт беррига мехк дIалаьца дегIайоагIаш латта герз каарча къаман-кортамукъален болама талгIи юже. Цу тайппара цунна тIадожадаь да хIанз цIенхаштта хIама кхийттача империалистически державай Конгора экономически хьашташ кIалхардоахнага а.

Правительство аIашагIйоалара гоннахьа Конго хьувзаеча килоэалеша бокъонца лерхIаш дараш къайлахьеш йола шин тайпара пордув и хIанз цабехтенашка а лийца боахкараш а тIехьа юкъе болча керттерча конголезски политически лидераша дакъа лаца деза яхаш йола «гергача истола конференци» Леопольдвиле чакхъяккхара тIема йолаенна кампани а. Цу къамаьлий бокъонца бела мах гуш ба кхыметтех конголезски халкъа баьччех цаI, Патрис Лумумба гIулакх цIена лаладеш хьинна Антуан Гизенга хIанз а Булабемба яхача тIайрен тIа лаьца хиларга хьежача.

Конго шин доIама хилара дуьхьала керда тийша болх аIашагIболлаш и империалистически державаш. Чомбе юхавар — керраме белгало. Малхбузено Iаьржача континентера империализма чIоагIале лоархIаш йолча Конго ерригача Африка къаман-кортамукъален болама духьала керда тIом болабе лаьрхIад империалистически державаша.

Керттердар — Конго халкъ шин кхел ше къовстае безам болаши империализм юкъегIортара духьал долаш хилар «дин а деш» европейски мехкашкен Вашингтонeн конголезски политика керда варианташ цийчъеш латт.

С. КУЛИК. (ТАСС).

635 гектар къона комсаш а Наурски производствени управлене «Комсомольский» яхача совхоза кхоалгӀча отделене болхлоше гӀулакх деш. Царех 315 гектара тӀа егӀараш дика хиннай. Укх шера планах 489 тонн комсаш йохка декхарийла болча отделене болхлоша 700 тонн комсаш пачхьалкхенга йохка аьнна социалистически декхараш тӀаийцад.

Шовй дош сийленца кховчашдера тӀегӀертта къахьегарна юкъе хьинарца белгальанн механизатор вола комсомолец Муцалов Махьмуд, цудухьа геттара дукха а везаш лоархӀаш а сий деш а во из коллективе.

Садоахка хӀамаш йоаяра молхаш етта йолаелча денз уж вертолета тӀекхухьаш хилар механизатор, шийи бахке цхьан минута лоаттаь яц цо самолет. Дика хьокхамаш доах Махьмуда кхычахьа а.

Сурта тӀа: тракторист вола комсомолец М. Муцалов.

П. Ковальнегова сурт.

Цар балха раьза ба ахархой

«Старогрознефть» мехкдаьтта промыслоя управлене транспортни контора коллектива, кхашка оардаш латта ялаташ Даькея амбарашка дӀачулуча Грозненски шурий совхоза новкъостала пхийтта автомашина яхийтаар. Производствера дикагӀа бола водителаш бар ялат дӀаеза бахийтараш. Транспортникий коллектив гӀалат ялензар уж харжарах. Коллектива шовех тийша шоашта тӀадиала гӀулакх сийленца кхоачаш а деш, совхоза болхлой шоашта раьза баьб тха водителаша.

Масала, совхоза комбайнаш тӀара ялат Ермоловски элеваторе дӀачуозаш болча транспортни контора шофераша Старопромысловски районни Совета депутата Гухаев Уваисев Мелехин Юрей 3-ча июле ялх-ялх рейс а еш хӀаране 24 тонн дӀайихьар, норма хахьа езаш хиннар 18 тонн мара йоацача метте.

Иштта къахьег тахан укх шерара хьувкъам чуэцача хьалха латтача къахьегамхоша.

А. ТИЩЕНКО.

КОАРТОЛИЙ КХАЙ ТӀАРА МАШИНАШ

В. И. Кузнецова звеной балха опыт

КОАРТОЛАШ кхеерга дӀабода къахьегам 8-зза мах 3-зза совгӀен кӀезигагӀа хул, нагахьа санна из культура кхееча хана Москвена юкхерча машиненита тохкамбеча Центральни станце (ЦМИС) кийчъяь керда технологи юкъейнхьача. Коартолий кхашка кулгашца къахьегнига юкъера доакхаш йоача машенех пайда айца новатор я В. И. Кузнецова звено. ДӀадахача шера кхаь механизаторо ЦМИС-а кхашкарча 167 гектара тӀа дӀайийнача коартолий хӀара гектара тӀара 160 центнер ныкхар, цхьа центнер йоакхаш 54 минут мара ха ца йоаеш.

В. И. Кузнецова звеной балха опыта хетаь я СССР халкъа боахама карагӀдаьннарий Выставке хьайийла йоккха экспозици. Хьахьокхаш я, коартолаш хала кхее еза культураш ца хилийтара лаьтта лeладерашта новкъостал деш йола техника а.

Кердача хьисапе болх вӀаштӀехьбаккхара ларде диллад технологически карте. Звенона эшаш йола машинаш еар, алапе фонд а оттайир. Планал совгӀа яьккхача хӀара центнерах ны тӀа мах лора.

Ахархошта дика хов, удобренеш теха коартолаш мел чӀоагӀа хьувкъ, ЦМИС-а опытни боахаме торфоминеральни торфокхохи компосташ кийчъю. Уж а тайса бӀаьстан юкъе кхаш хьаьндир В. И. Кузнецова звенос хӀара гектара тӀа 45 тонн а йолаш. Цул совгӀа компосташ тохале хьалхагӀа 3 центнер суперфосфат, 1 центнер хлористи кале тоссар хӀара гектара тӀа.

ЛоархӀаме да иха, лаьтта харжар а из анйчдар а. Практико хьахьокх, коартолаш боса оагӀошцен теӀача моттигашкен дӀае метаргӀоацалга. Ах деза а деза а долча лоабат уеча лаьттaшка заьб бӀаьстан юкъе юха а аха еза, цу цхьан хаина оахама хӀалхара тӀоа цамца а бозкхаш.

ДӀаюча материалах тайша дукха хӀама да, ДикагӀа лоархӀ 40—80 грамм хулаш йола коартола бурилгаш. Цул совгӀа В. Кузнецова звенос маьлхе йоахйолийташ йоалдеш цхьа-ши кӀира доакхтат царга. Из даьчул тӀехьагӀа сихагӀа детӀайоагӀа уж, дикагӀа хьувкъ, хьалхагӀа кхач.

Дагадоххарах, цхьаьккха цхьа хӀама белгалдоаккхаргда вай, ДӀаюш йола материал кийчъеш кхай тӀа дӀакхухьаш звено дӀабода мах коартолаш кхеешн чуэцаш дӀабодача беррига маьхах кхоалагӀа дакъа совгӀа ба. Цхьабаькъда, дӀа мел дахар массехказа дукхагӀа юхаметтаоттаду уж дика а хьийкхе. Дуккхаьл бӀаьстан юкъе дика кийчо яр бахьан долаш йиш хул хӀара гектара тӀа 43—45 эзар коартол лаьттах йолла, цхьатарра 14 сантиметр кӀоарга йохк уж лаьттах, цудухьа коартолаш хьалтӀа а цхьатарра йоагӀа.

Шин схемах юв звенос коартолаш дӀа: 70х70 сантиметр йолаш а 90х23 йолаш а. Хьалха хьахьекхача тайпара шаш хилча СН-4 Б яхача коартолаш дӀахьача машинах пайда эц. ХӀаьта шозлагӀча тайпара—С-53 яхача машинах. Коартолаш дӀайийначул тӀехьагӀа цхьа кӀира ха яьнна хургья аьна хеттача гӀолла кхай тӀа дӀоахалацха сетчати миккаш доах. Лаьттангарча хьалага хьежжа тӀаьскен остан хьисаперча лаппаца 12 сантиметр кӀоарга цамцадоакх мугӀарашта юкъера лаьтта махка боаккхача хания.

ЗӀыргаш тохале массеж да хьалхагӀа шозлагӀа махка боакх мугӀарашта юкъера йовкъаш цамца а йолаш, аммиачни селитраца подкормка а еш (хӀара гектара тӀа 1,3—1,5 центнер йолаш). ЗӀыргаш тӀадаьнначул тӀехьагӀа цӀаьхха а цамцадоакх лаьтта, кӀаьта нагахьа санна баккханта баргбеце махка а боакх. Механизатораш коартолашта гувнаш де болаву, тӀера баьццаш 18—20 сантиметр лакхъеннача хана. Цу тӀа а, гувнаш ду цхьан гувнаш дерга, ца даь ца Ӏеш, керттерче кечвла хьалкашка а цул 3—4 сантиметр кӀоаргагӀа а доалаш долча остаца кийс а деш. ШозлагӀа гувнаш ду 10—14 ди даьннача гӀолла, хӀаьта цу ханна хлористи калеца подкормка ю коартолашта (хӀара гектара тӀа 1,3—1,4 центнер а йолаш).

КЕРДАЧА технологе керттерча атанех паӀ я коартолаш поточни хьисапе чуэцар. МугӀарашта юкъера йовкъаш массаза яраш санне а йолаш дӀайийна коартолаш К-3 а КГП-2 а яхача комбайнашца чуэц. шерра юкъе йовкъаш а юташ уж дӀайийнача кхашкара—шера хьоалагӀа а боаллаш йолча К-3 яхача комбайнаца. Коартолий буц сов хӀараэъьннача кхашкара механизатораша хьокх из коартолий буц хьокхача УВД-3 яхача машинаца.

Хьалхха коартолаш комбайний бункерашкара автосамосвала чу а трактора тӀаьерча прицепа чу Ӏочу а йоасдийя, кеп-15 яхача хоржача пункте дӀакху. Укхаза сов йола хӀамаш дӀа а къестаеш, кхо дакъа а деш хорж уж. ЙоккхагӀа а юкъера а йола коартолаш заготовительни организанешта дӀайохьийт, кагий яраш—влаш еш латтача моттигашка.

Дагаккхаба деза, поточни хьисапе коартолаш чуэцаш хилча, массехк комбайн цхьана а йолаш болх бе безаргболга. Цудухьа 15—20 гектарал зӀамагӀа доацаш хила деза кхаш. Шортта фе чудоагӀаргдолча моттигашка доаттаю коартолаш ЦМИС-е.

Коартолаш кхеечен чуэцачен хана поточни технологи шерра юкъейоалавро махка колхозашкен совхозашкен йиш хулийтаргья къахьегам кӀезигагӀа боабе, дарегӀа продукци яккха, наькха къахьегам аттача бакха. В. И. Кузнецова звено балха методаш дӀаяоржеяр дукъа КПСС Московски юрта обкомос «Союзсельхозтехника» Ерригесоюзни объединенеи ЦМИС-е юрта боахама механизаторашта вӀашагӀьаллай хьалха латтача опыта школа. Укх шера цу школе хьалха латта технологи Ӏомаяь чакхьяьнна лаьрхӀад 900 гаргга механизаторой звеньевойси—махка тайп-тайпара районашка коартолаш кхеераш.

(ТАСС).

ШЕРА—ШИ ХЬУВКЪАМ

Тха производственни управлене боахамашка массаза а шозлагӀа кхеераш шоаш цхьаь е кхы культураш теха хьажкӀаш хул.

ХӀанз гуйран ялеташ чуэца доладеннад тха боахамаш. Ииззача комплексах чу ца ийцача йиш яц уж: ялат аьрда дахларие кхашкара ча Ӏоъарадаккхар, цунах аргӀаш дар, лаьтта дӀаде кийчар, цул тӀехьагӀа дукха йоккха йоаца юкъ, 5—6-ди, юкъе а долийта, хьажкӀаш дӀаер. Лаьтта удобренеш товсарца цхьаке дӀаюв хьажкӀаш. Ши хьувкъам кхебеш йолча участка хӀара гектара тӀара боала пайда ялатийца лаьрхӀача 80—85 центнер е 7500—8000 доакъарий единицен тонн совгӀа дегӀах латаш йола протеини ба. ДегӀах латарга диллача 2,5-зза цунах йоаллача белока дуккалга диллача 5-зза толаш да из къьстта дӀадийнача доакъарел. Цул совгӀа, хьажкӀех а эль дӀайийнача горохо 50 килограмм совгӀа азот Ӏоаду хӀара гектара тӀа — из хул аммиачни селитра 1,5—2 центнера кийсса. Тха управлене боахамаша хьажкӀаш дӀае лаьтта кийчдеча хена Ӏолийта горох лаьттанца кӀал йохийт. ДӀахо йоддеа хана хьажкӀаш хулча хана хьахургья уж. Цу тайпара хьалкхедаьча цу дикача доакъарах силос йоллаергья.

4 эзар гектар шозлагӀен 4 эзар гектар гурахьа дуъ ка йола ялаташ чуийцача лаьттел доакъерий культураш дӀае ояш я тха управлене совхозаш. Цхьабакъда, тхьаьналца дӀайийнараш яц 500 гектар мара. Цу тайпарча темпаш доакъераш хийцалга юкъахдоаккха а Ӏаи тӀехь доаксн доакъарашца Ӏалашделга доаде а тарлу. «Красноармейский» совхоз 1410 гектара тӀера чуийцад гураьха дул ялаташ, цхьабакъда, доакъерий культураш хӀанз а дӀаяьш яц, тӀехьадоах кхашкара ца аралленнихялгеи цунах аргӀаш делаги. Иштта моттиг я ка йола ялатеш чуийцача кхашка доакъарийна хьажкӀаш дӀаера гӀулакха «Самашкинский» совхозе а.

Производственни управлене новкъостала лаьрхӀа цу боахамашка шийи специалисташ а бахийта, хӀанз долла хӀама деш да лакхара агротехнически боарме шозлагӀен гуйрен ялаташ чуийцачен культураш дӀашалга Ӏалашдара.

А. МАТЮШИНА.

Урус-Мартана производственни управлене парторг-агроном.

Новгороде болх бе йоленнай шурий завод. Дийнахьен буса 70 тонн шура чакйоаккхаргья заводо. Кердача предприяте продукци Новгорода а Ленинграда а торгови сете кхаьчай.

Сурта тӀа: шурий завода шуш хьалъюзе лини.

М. Беохана сурт.
ТАСС фотохроника.

ПЛАН—ХАНАЛ ХЬАЛХА

Наьсарен производственни управлене «Алханчуртский» совхоза кхоалагӀча отделене чуоттаьь хьакхарч кхоаб. Укх шера планах 2700 центнер совгӀа дулх дакхха декхарийла бар отделене болхлой. Из план хӀанзза а тӀехкхоачашъьйй, паччахьалкхенга дехкад 2750 центнер дулх. ХӀаьта центнер дулх дакхкарга дӀаделар 17 сом лоаденнад.

Из толам баккха вӀаштӀехьдаьннад хьакхарч кхабараша дякъар ферма болхлоша шоаш Ӏалашдар бахьан долаш, хӀаьта дукха дарегӀа а да из планах лаьрхӀачул.

Болх дикагӀа бе безам хулайт совгӀа даьккхача дукхага хьежжа алапи тоаро.

Хьинаре къахьегаш дикагӀа толамаш даькад хьакхарч кхоабача болхлоша коммунистка Дарчиева Тамарас, Кандаурова Антонинас, Федотов Александра, Грибанова Нинас, Собиева Лидас, кхычар.

Тешаме кхоачашду шоашта тӀадила декхар дьенхий ферма зоотехника, коммунисто Льянов Хьусена, ветеринхи волча Льянов Ӏийсас, бригадира Е. Колоев, доакъар тӀеузача болхлоша Шадиев гӀаре Султана, ИсмӀала, Льянов Махьмадгире.

Дулх декхара ши план кхоачашъе дош дена тӀагӀертта хьоасам лоаттабеш ба хьакхий ферма болхлой. Шекъ яц цар из кхоачашдергхилар.

М. ТОЧИЕВ.

«Алханчуртский» совхоза кхоалагӀча отделене бухгалтер.

КХОАЧАМБОАЦАРАШ ГУЧАДАЬХАР

ТХА производственни управлене боахамашка В. Первицке балха методах хьажкӀаш кхееш механизироване ваьрхӀ звено я. Геттара лоархӀам болаш де хий декхача лаьттaшка цу методах хьажкӀаш хьалкхеар.

ХьажкӀаш кхееча звеной коллективаша тӀанйца социалистически декхараш мишта кхоачашду гучадахара вӀаша тӀахьожаш хилар боахамашкара механизатораш. Цар кхоачашде тӀанйца декхараш доккхий да, хӀара гектара тӀара 45—60 центнер фуальякха хьажкӀаш, 200—500 центнер моша доакъар чуда лаьрхӀад цар.

Хьежача гучадаьлар гӀорваьнначa Кубанерча механизатора нов. Первицке гӀулакх хьаллаьцараша шоаш дена дош кхоачашдера тӀегӀертта къахьегила. Геттара дика хьокхамаш да механизаторий ия. Ситалова, Федюшкина, Воронина, Шамаева, Молочкова, Шаповалова, Асаева.

Бокхха теркам тӀа а бахийта безамца дӀахьу цар шоаш хьалдаьца керда гӀулакх.

ХьажкӀашиа хьожаш гучадаьлар ерригача звеной хьажкӀаш дика тӀаьхьна, дерттӀа дегӀайоргӀаш, цӀена оасар даь хилар. Бакъда, къьстта дика я ия. Воронина, Федюшкина, Ситалова кулгалдеча механизировании звеноша дӀайийна хьажкӀаш. ХӀанзале а хиш декхад царна. Хий дуллаш латт кхыча звеноша дӀайийнача хьажкӀашта а.

ВӀаши тӀахьожаш механизатораш иштта хьожар даьтте мишта тоадаь, кхашка мел удебрени тессей, звеношта мел техника еннай, оасарех кхаш мишта цӀендаьд, хӀаьта балхаш дара технологически карташ оттадаьдий, цар яххача тайпара бой звеноша болх.

ВӀаши тӀахьожачар гучадаьлар цхьадола кхоачамбоацараш. Масала, «Красный пахарь» яхача колхозе кхадраташ кургӀолча тайпара дӀайийна хиннаяц хьажкӀаш, из бахьан долаш цхьан оагӀорахьа мара тохкас йиш хилаэар культиватор, диса оасар кулгашпа дӀадаккха дийзар. ХьажкӀаш лелаеча звеной членаш балхаш дара шовй гӀулакхаш тӀара бахар бахьан долаш хьахннед из. Масала, цар шоаш аьхадац шовй лаьтта, иштта хӀамаш дӀаелехьа из тоадеш а кхыдолча балхеч дукхагӀдараш деш а звено хиннац.

— Духхьал хьажкӀаш дӀа а йийна культиваци мара яьиц шун звенос, — аьлар Н. Воронига Ленина цӀерахча колхоза механизатора Ситалов Ивана, — аз кулгалдеча звено иштта латтац гӀулакх. Лаьтта ахале хьалха денз хьалкхебаь хьувкъам чуэцалци звено коллектива ше дерга деррига балхаш.

ДӀадеккханза оасар диса моттигаш нийсъелар Кироза цӀерахча колхоза механизатора нов. Молочкова кулгалдеча звено хьажкӀай кхашка а. Цул совгӀа кӀезига диллаь укхаза хий а. ХӀаьта ший балха тӀара а ваьнна йол хьокхача бутт баьккхаб звеньевойсше а, колхоза правлени а из цига вахийтар. Цу тайпара моттиг хиннай «Коминтерн» яхача колхозе а. Из гӀулакх бахьан долаш каст-касти телхаьй цу боахамашка хьажкӀашта гӀулакх дара йола агротехника, ший ханнахьа кхоачаш це деш дисад цхьадола балхаш. Цхьадолча кхашка оасараша хьалйикъай хьажкӀаш, цудухьа эсала хьувкъаргья уж.

БОКЪОНЦА дагабаьлар звеньевойш хьажкӀашта хиш декхара гӀулакх дуташ. Цар белгалдаьккхар хиш дехкилга во делаш хилар. Колхозий специалисташ хий боахама управленен хоадам болаш гӀулакх де деза цхьаккха хи тӀадам зехьа ца бэйта, шортта тӀоадьа хилийта еза хьажкӀашта.

Ла мегаргдац Ленина цӀерахча, «Кирова», «Черлевский» яхача колхозашка дийнахьа 10 гектара тӀа мара хий ца дуллаш хилар. Иштта хилийта йиш йолаш дац ялатач силосан лаьрхӀа йийна я яхаш хьажкӀаш къестовелга, царна дикагӀен вогӀен Ӏунал делга.

Масала, «Коминтерн» яхача колхоза кхашка хьожаш долаш укх тайпара сурт дайра тхона, цхьайолча участкашкаре хьажкӀаш геттара дика яр, хӀаьта вокхазахье нийлха а дегӀа ца йоагӀаш а йисаяр уж. Силоса лаьрхӀа йийна хьажкӀаш я уж. яхаш бехказа буллаш бар боахама кулгалхой. Бакъда, бехка кӀалара балац уж. Цар яхар де йиш яц. Цхьатарра гӀулакх делга вӀаштӀехьдаккха деза силосни ялатан йийнача хьажкӀашта.

А. САЛОВ.

Шелковски производственни управлене инспектор-парторганизатор.

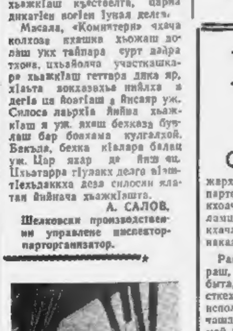

МОСКВА. Карачаровски механически завода башенни кранаш стартови майда тӀа санна тхьамаш урагӀ я дахийта латт. Заводерча уж вӀашагӀйоххача лине тӀа дукха ха яккха езаш хул уж. Каьстта столица а Подмосковье а гӀишлоний майдашка керда моттиг кораю кранашта. ВӀашагӀдоаллашехьа заводера объекте а иштта цхьан объектера вокх объекте а кхувла йиш йолаш я кран.

Сурта тӀа: трубчати башенни кранаш заводерче уж вӀашагӀлеххача лине тӀа.

Г. НИКИТИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

БАЬЦА ДААРАШ ХЬИЙКЪАД

ТХХ шера Грозненски сомийн баьца даарчий совхозе болхлоша 66 эзар центнер тайп-тайпара баьца дааращ хьалкхеде лаьрхӀад. Помидораш дӀайийнай 200 гектара тӀа, хӀаьта 300 гектара тӀа хьалкхеду. баьца даараш. ХӀанз баьца дааращ гуладеш ба уж. Пачхьалкхенга ехкай 100 тонн совгӀа нарсаш.

— Хьалха хела дар баьца дааращ, къьстта помидораш чуэца, хӀана аьлча, кулгашца бе безаш бар из болх, — дувц совхоза керттерча агронома Р. А. Гучмазова. — Квадратно-ленточни хьисапе йийнай совхозе укх шера помидораш, цудухьа механизмашца чуэц уж.

200 гектара тӀа дӀайийнача гороха мел даь гӀулакх а механизмашца даьд. ДӀадахача шерашка итташ болхлой хулар гороха оасараш деш, из чуэцаш, хӀанз массехк механизатор ду уж балхеш. Нагахьа санна дӀадахача шера центнер горох яккхарга 8 сом 23 кепигӀ дӀедахадале укх шера дукха кӀезигагӀа кургда центнер горох яккхарга дӀадодар.

ХӀанз чуэца йоаленнай горох, хӀаьта хӀара гектара тӀара 20 центнер йол из, планах лаьрхӀар 13 центнер мара йоацача. Дика бола бу укхаза комбайнера Лесецки Николая, Акназаров Юре, дена 150—170 процент кхоачашъе цар шовй сменин нормаш, иштта къахьег кхычар. Къахьегам вийсса вӀаштӀехьбаккхар, болхлоша шовй декхараш тешаме кхоачашдар, техникех дерттӀа пайда эцар бахьан дика хьийкъад баьца дааращ Грозненски сомийн баьца даарчий совхозе.

Н. ПАВЛОВ.

ХАРЖАРХОША ТӀАДИЛЛАР КХОАЧАШДЕ ДЕЗА

СОАХКА районий Советашка ержача депутаташта дика дагадоагӀа харжархоша вӀашагӀкхетар. Коммунистически партен советски правительствай решенеш кхоачашъяра, халкъа боахама планаш толамца кхоачашъяра шоаш хьа мел деп дукхача къахьегамкой новкъосталца дара дола наказаш тийлар цар депутаташта.

Района харжархой хоадамболла дӀадехараш, предложенеш я наказашца. Экономика, быта, культура тайп-тайпарча доакъоехи учаьстехи лаьца да уж. Заводской райсовета исполкомо царга хьажа а хьежа уж кхоачашдергдола гӀулакхаш чӀоагӀдир совхха май бетта хиннача райсовета сессе. Цхьа шу совгӀа ха дӀаяхай моттигерча Советий хоржамаш хинна. ХӀаьта мишта кхоачашду харжархой наказаш?

Белгалдаккха дезаш да массаза болх беча комиссеша, депутаташа, депутатий Советаша шоаш хьатӀайца наказаш толамца кхоачашдеш хилар.

Черноречье, Кирова цӀерахча, строителий поселкашта газификаци теплофикаци яра балхаш сихдар дийхар харжаркоша.

Исполкомой ия. Берестовске, Кеворкова, Ватолина, кхычар кулгалдеча Советашен шовй депутатий болх дӀаболабеннача хьахарча деношка тӀахьожам лоаттабе болабир наказаш кхоачашдара. Кхоачашдаьча наказех лаьрхӀа мегаргдолаш да: Черноречье яхача поселке бода трамвайни никъ. Комсомольски улица тӀара кхычахьа дӀайихьа автогараж, тоаяь Дробильная, Чернышевская яхи улицаш, Кирова цӀерахча поселкера асфальт йилла тротуарашн наькъаши, Ленина цӀерахча культура Шен паркен Катаяма яхача поселкен № 11 йолча маршрутах ледаш хинна автобус юха болх бе йолаелийтар, Окружной яхача улица тӀа хьайийла газеташи журналаша дохка киоскаш, хӀаране 135 моттиг йолаш нига хьалъяь а хьалъяь йоаккхаш а латта берий сад-ясли оала комбинат, Андреевская долина яхача поселкера шерьяь берий беш, № 7 йолча больнице хьалъяь корпус, наьха бытови хьашташ кхоачашдара кхы тӀа а хьалъяь 6 павильон 18 ларийя, бахача наха лаьрхӀа хьалъяь кухин, Кирова цӀерахче поселке хьалъеш латта больница. ХӀаьта бахарий управлене отталай Роза Люксембурга цӀерахча улицагӀа догӀаш хиш Ӏоухаргдола каналаш дахара йола проект, Ленина цӀерахча культура Шен парке дӀачуволача хьалъеш я мороженни хийи доллаергдола павильон, 75 квартира йолча Мира улицагӀарча цӀагӀа укх гаргтарча хана хьалъергья бахача наха дал хӀама кийчдергдола кухни, кхыйола объекташ.

Наказаш шовй ханнахьа кхоачашдара бокхача лоархӀаме хилар исполкомо, цуц отделий массахана йолча комиссеша, депутатий Советаша низ тӀабахийтта бья болх.

Цхьаппайола халенаш нийслой а толамца кхоачашдеш ца Черноречье, Кирова, строителий поселкашкарча вӀеношка газификаци теплофикаци еига. Кировен строителийн поселкашка теплопровод йилла сингараш ялараш уж дӀайинкъаран харжаркоша гӀо дергдола гӀулакх гӀишлой-коммунальни органий болхлоща цхьана вӀаштӀехьдаьккхар депутаташа ия. Кеворкова, Ватолина, Бородина, Пугачева, Хангельдиева, кхычар. ДӀадахача шера 1000 квартира теплофикаци яьй, 1037 квартира газ чуйилдай районе. Бахархой хьашташ тоаде вӀаштӀехьдалийтар цу гӀулакхо.

Черноречье яхача поселкерча нов. Берестовске кулгалдеча депутатий Советe массехказа шийи заседане дийцар газификаци ара балхаш сихдара дош. Цу Советo дехарах кхоаза исполкоме байха хиннаб Южгазстроя, Грозхимкомбината, Горгаза кулгахой. Укхаза цар дакъа а лоацаш бокъонца дийцар монтажни балхаш мишта лех.

Массахана болх беш йолча райсовета комиссеш: жилищно-бытовой (председатель нов. Кобцев), благоустройство (председатель в. Касумов) промышленно-транспортни бытовой хьашташ кхоачашдарех (председатель в. Дробязко), кхычар предложенех дийцар наказаш кхоачашдара дош. Укхаза гучадаьлар цхьадола наказаш кхоачашдечара кхоачамбоацараш. Наказаш кхоачашде деза ха тӀехьаьлийтарах вз дӀахо ла йиш йоацаш хилар чӀоагӀа дӀахайтар исполкомо Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода директора нов. Грачева наькъаши тӀаьши декхача управлене начальника нов. Ларионова.

ХӀанз укх сахьате Новогрозненски ТЭЦ-а, Ацетонови Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахачо заводой коллективий низаца дӀаштӀехьдоанкхаш латт стадион тоаелга, кхыдараш.

Черноречье яхача поселке телефонаш-автоматаш йоккхага дувца дийцар райсовета исполкома Грозхимкомбинатни городской телефонии станцен кулгалхоша. ХӀаьта кхо бутт ха яьнначул тӀехьагӀа ши телефон-автомат мара оттаинаар. Ленина улицагӀарча кердача подстанцера Черноречье яхача поселке кхаччалца телефонии кабель Ӏоийллара болх сихха дӀаболабе беза Грозхимкомбината кулгалхоша ия. Шиловен Павленкоси.

ЦХЬАБОЛЧА кулгалхой бехкаш депутаташа ия. Соламбаева, Вулакова, иштта цхьаццайолча депутатий Советаща лерттӀа хьа ца декхарий кӀанз кхоачашдаиа да 17 наказ. Исполкомо тӀегӀертта хьадехаше а хӀанз а тӀеэьа кхоачаш ца деш да Алды яхача станце машиннаькъакой цӀен ноя тоадара нанaя. ХӀаьта, ергьа аьле мара душевой хьалъярец цов тоадарех балхаш хьадеш бац Къилбаседа-Каплаза машиннаькъа Грозненски отделене кулгалхой ия. Кичкин Арнуднови.

Наказаш кхоачашдара гӀулакхашца кулгалхой цу тайпара отношени хилара сатем боабу харжархой а заявлени а.

«Грознефтехимзаводы» яхача объединене предприятеша геттара эсала кхоачашду оборудоване, резервуарех перкашта, кхыча сооружениешта герметизаци яра мероприятеш а. Из бахьан долаш дукха газаш феца дӀаухаш йоа, мехкдаьтта отодлаш цу я кхуреш Шоаж бӀехду.

Харжархой наказашта юкъе да вӀадахийта яхча ца хиларах исполкома кхоачашдулургдоацараш а. Уж наказаш предприятешка гӀолла общественноста новкъосталца кхоачашделга вӀаштӀехьдоах депутатий Советашен массахана болх беца комиссешен. Царна чудоагӀаш да бахархой хьашташ кхоачашделга, санитарни порядок хулийтилга, улицашка гаьмаш йогӀнара, кхыдареш. Промышленни предприятей шерача активи, харжархой новкъосталца укх дӀаххача бӀаьсти вӀергӀай 5 эзар совгӀа ги, 43 эзар квадратни метр зазаш газонаши, 8 эзар квадратни метр хилал болча наькъа ремонт яьй.

Наказаш кхоачашделга — хьалдара декхар да райсовета исполкомен массахана болх беча комиссейн. Исполкома хӀара комисси, отдел шо-шовй отраслешца тӀахьожам лоаттабе декхарийла я харжархой предложенеш кхоачашъяра гӀулакха.

Шерра-шера беррига кхоачам болча цӀеношка бахча хувш къахьегамхой, мах бере наькха хьашташ кхоачашдечен предприятей, медицински учрежденей сеть шерлу. Уж дерригаш а партен советски паччахьалкхенон советски наькха еш йола йоккхо я.

Наказаш кхоачашдара мел эшар дарца харжархой тешам чӀоагӀбар — депутатий сий дола декхар.

Я. ПАНЧЕНКО,

къахьегамхой депутатий Заводской райсовета исполкома председатель.

КХОАНА ДОККХА АВИАЦИОННИ ЦIЕЙ ХУРГДА!

Кхоана кIиран дийнахь ДОСААФ-а Грознерча аэродроме доккха авиационни цIей хургда. Из ду Чкалова цIерахча Центральни аэроклубои ДОСААФ-а республикански комитетои цхьана. Цуьна юкъе дакъа лоацаш хургба авиационни спорта цIи хезн мастераш, дуней, Европа, СССР чемпионаш, самолетни, вертолетни, парашютни, планерни спорта иттаза рекордсменаш.

Юкъерчеи махулла лохерчеи лаххаленашка тIехйола а низ бола а пилотажаш ергья цар. ЧIоагIа йоккха говзал, денал, маькарло езаш гIулакх да из.

Цу юкъе дакъа лоацаргда 2000-зза гаргга парашютаца чуххоссавенна волча дунен а СССР а чемпиона, дунен иттаза рекордсмен волча инженера Н. Ф. Аникеева, авиационни спорта мастер йолча, СССР чемпиона, парадаштеи авиационни яхьаштеи юкъе дукхаза дакъа лоацача, самолетаца чоалхане акробатически фигураш еча Шихина Розале, дунен кхозза рекордсмен а, парашютни спорта абсолютни чемпион а волча В. И. Фадеева, кхы дукхачар а.

Цу спорта юкъе дакъа лоацаргда вай денал долча кхалнаха а. Уж ба СССР парашютни спорта мастер а Москван чемпион а йола Тушински аэродроме авиационни параддашта юкъе дукхаза дакъа лаьца йола Л. Н. Киндинова, парашютни спорта Москван чемпион йола, фецарча парадаштеи яхьаштеи юкъе дукхаза а дакъа лаьца С. А. Иванкова, дунен рекордсмен, Москван чемпион йола халкъа боахама Московски института студентка Л. И. Михалевич, кхыбараш.

Из цIей деча шоай говзал гойтаргья ДОСААФ-а Нохч-ГIалгIайчен авиамоделисташа, парашютисташа, парашютисташа. Аэродроме выступленеш ергья СССР мотоциклетни спорта мастераша Ведерникова, Кожевникова, Корнилова, кхычар.

Фецарча цIей программа йистейоалаш аэродроме гучаэнкхаргья хьалха космонавт В. Быковский IомавеШ хиннача, классни летчика А. А. Яворовсие делаеш йола ДОСААФ-а республика реактивни самолет. Оаза сухал йолаш тIехйолча пилотажа каскад ергья цо. Цул тIехьагIа гIоттаргья ДОСААФ-а Нохч-ГIалгIайчен кхы итт реактивни самолет. Шоай зланя йисте а яьхха, лаьха уралгIьяха бIаргкъайла ергья уж.

ЦIей деалеча баьлха хургба дукха йола вай мехка цIи хеза кхьана авиатораш, Советски Союза Турпалаш.

Советски авиаци чIоагIа дегIаяр, цуи лакха говзал, вай авиатораш фецa чIоагIа Iомабалара йоккхий тамашаш, Даьхен деньа долча къоингаштеи мехкараштеи шоай мохк фийла а маькара а лоралургхалар гойтаргда авиационни цIейне. Дика оагIиехьаьхкха торгонаш а порядок а хургья цу дийнахьа Грознерча аэродроме. Безаме а сакъердаме а салаIа йиш хургья авиационни цIейнах къалхьегамхой.

Аэродроме ва йиш йола билеташ доххаш да ДОСААФ-а ерригача юкъьаицарча организацешка.

АВИАЦИОННИ ЦIЕЙ ДЕЧА ДУВЛА, НОВКЪОСТИИ!

С. КОСТОЕВ,
ДОСААФ-а республикански комитета председатель.

В. Муханов.

Р. Шихина.

Ю. Ланцов.

Л. Киндинова.

В. Фадеев.

Л. Михалевич.

С. Жучков.

Д. Климов.

А. Семенов.

Д. Трегулов.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

«ДИКА ПХИ ДИ»

Н. С. ХРУЩЕВА РАДИОИ ТЕЛЕВИДЕНЕИ ГIОЛЛА ДАЬЧА КЪАМАЬЛАХ ЯЗДЕРАШ

РОСТОК. ТАСС-а корр. Е. Башмачникова хоам бу:

ГДР общественносто йоккхача тергоенцеи дагахьа чIоагIа дика хеташ тIаийнар 7-ча июле Н. С. Хрущева радиочун телевиденеи гIолла даь къамаьл. Цун чулоацам гоа ца беш лIабийшар ГДР радиостанцешех АДН агентствои, хIаьта миллионаш болча немецки телезрителашта бешцарче экранашка бIаргадейра из къамаьл деш.

«Прибалтике машара кIира» дездечи город Ростоке ше волаш шун корреспондента къаьвьа дир СЕПГ Ростока округа комитета хьалхарча секретараца Г. Тишапа. Белгала аьнча, цо йоазар: телевидене гIолла Н. С. Хрущева даь къамаьл теркалдергдоагIа хоаш да, хIана аьнча духхьал дукха ха йоацаш скандинавски мехкашка дун хиннача визито къаьстта чIоагIагIа лоархIам байт таханарча дерригача «Прибалтикерча машара кIирах».

Хьайла фу аьлар цу хьакъехьа прибалтийски мехкий, Норвегеи Исландеи, болхлой вортIагIеча конференце дакъа лоацаш хиннараша: норвежски делегаце кулгалхочо Бекхольта белгалдаьккхар, Н. С. Хрущев Норвеге варо эттара дикагIа йола уйла дег чу йоссаьь хилари дог цхьалхача норвежций советски нахацара безам чIоагIбаь хилари. Норвеге профсоюзаш аьлар цо, чIоагIа хьаллоац Н. С. Хрущева машаргахьа даь тIаьехамаш.

Копенгагенерча профсоюзаш дентела С. Свендсена аьлар, Н. С. Хрущева визит чакхьаьннава а, цу визита лоархIамера дика результаташ хIаьз гучаювлаш машар, доттагIал, бартцхьоагIо чIоагIъяра новкъостал деши я, хIаьта из болхлой овлангарча хьашташа мамкхара а да.

ПРАГА. «Йайха я КъилбаседехIа» — иштта керте даь йоазув е долаш я СССР Министрий Совета Председатель Н. С. Хрущев скандинавски мехкашка вахара хетаьь «Праце» яхача газета комментарий.

Н. С. Хрущева Дание, Швеце, Норвеге правительствашта керте латтаращца хулгаш нидаьча дерригача документий юкъара цхьа белгало я, — йоах «Земеделске новины» яхача газето, — чIоагIа дунен халкъашта юкъера тIаххожам а болаш массане а цIендаь гера лIадовхкилга деррига дунен тIа машар оттаргхилараха бола тешам чIоагIа бахьбеш цар тIа хьахьоккхаш хилар. Н. С. Хрущев Скандинаве вахара машари халкъий доттагIалк чIоагIде дагахьа дикача, цIенача уйлаица хиина маьрша мисся яр. ТАСС корр. Т. Мартынова хоам бу:

Миллионаш бола чехословацийн къаьегамхой йоакхкачи терконна хьожаш а ладувгIаш а хилар чехословацки радиочун телевиденеи гIолла арадаьккхача Дание, Швеце, Норвеге вахарах долча Н. С. Хрущева къамаьлага.

«Ческе лоденице» яхача хемаш деча пражски заводе хилар ТАСС корреспондент.

Тха завода болхлой лаьрккIа ладувгIаш бар Советски правительствана керте латтар скандинавски мехкашка ваха волча хапага, аьлар завода партийни комитета председатела заместитела Я. Кашпарека.

Н. С. Хрущева цуна улувбаьния баха наха Дание, Швеце, Норвеге безаме, дег тIара тIаэциро тешал лу скандинавски мехкашка советски халкъ дезаш хилара, Советски Союза Н. С. Хрущев а лоархIаш хилара, аьлар Я. Кашпарека. Советски Союзан скандинавски мехкаштеи юкъера гIулакхаш — тайп-тайпара общественни строяш йолча пачхьалкхенаш машаре яхаре принципаш практике кхоечашкургхилар гойташ доле масал.

ОСЛО. (ТАСС). Машаре дахара идеи Н. С. Хрущева визит бахьен долаш дIахо кхы тIа а баь хилар, кхы а Норвегера нах шийна тIехьбахьар цо. Цу уйлаи тIа сои Н. С. Хрущев Норвеге вахара итогаш кхы тIа а йоашхаш дола дукха норвежски газеташ. Газеташа йоах, внит хемаьхал йоалаш чакхъялера маIан да, белгала аьлча, Н. С. Хрущевна юкъе доттагIал хургдолца тайпари гIулакхаш ниIсде хар, малхбоаленгахьерча сийлахь-воккхача лоаляхочун шоай мехкацара уйлаш дика йолгах норвежцаш тешабе цун вIаштIехьаалар.

«Дика пхи ди» аьнна керте даьча йоазонна кIал «Фрихетен» яхача газето белгалдоаккх. Советски правительствана керте латтар Норвеге вахарах доккха беркат даьнна хилар. Газето къаьстта белгалдоаккх советски хьышаштеи официальни боацача норвежски халкъа викалаштеи юкъера гIулакхаш цIенача дег тIара лаьнна хилар.

«Ворт ланд» яхача газето белгалдоаккх чакхьаьнна визит дикача уйлаца а доттагIалца а хиина хилар.

КАПИТАЛА ДУХЬАЛАРА КЪАХЬЕГАМ

БУЭНОС-АЙРЕС. Аргентинерча шекара заводий 100 эзар болхлочои шекара ара кхебеча тхьо эзар къаьхьегамхочои забастовка кхайкаьй алиш тIатохьаьра дIадехаш. Итташ йолча шекара заводий болх юкъахбаьннаб. Забастовкаца кулгалдеш а шекара промышленносте къахьегамхой Къамаи федераци.

ЛОНДОН. Хайлвурдерча, Ливерпула юхьерча, Форда автомобильни заводашкарча, къахьегама интенсификацеш чIоагIа лаххьелара духьала забастовка еча 5 эзар болхлочо болх дIаболабе лаьрхIид. Йоккхача минтге болхлоша лаьрхIар, нагахьа санна шоаш дIадехараш кхоачашдара хьакъехьа администраце сои чекка переговораш йолаййа, забастовка социе.

НЬЮ-ЙОРК. Грузовой автомобилий шоферий профсоюза 1000 совгIча члено Кеннеди мысе ракетий центр хьалъечара болх сацийтаб 8-ча июле.

Забастовка яра баьхьи хилар профсоюзаш ракетни центра дьалдаь долаш латтача гIирсашта бетон Iалошьеш болча массаха дошлачеи юкъера къовсам. Из йиъагIа йоккха болхлой забастовка хиннай укх шера Кеннеди мысе. (ТАСС).

КООПЕРАТОРИЙ ДЕЗА ДИ

Кооперацe 42 шу дизара дунеи халкъашта юкъарча дезача денна хетаьь потребкооперацей болхлой собрани хилар респотребсоюзе.

Цу собране доклад йир респотребсоюза правлене председатела заместителa Пушкина. Республика кооператораша товарооборота ах шера план 102 процент кхоачашъяьй, 38,5 миллион сом мах бола тайп-тайпара товараш дехкад бахача нахага, аьлар цо.

ДикагIча кооператорашта совгIаташ делар собране. 12 сага «Советски потребительски коопераце отличник» яха значок еннай. Царех ба горкоопторга №1 йолча тика заведующи А. Умалатов, респотребсоюза универсальни торгови база старши бухгалтер К. Дербеденева, кхыбараш.

28 болхлочоа респотребсоюза правленея госторговле а потребкооперацe а болхлой профсоюза обкомеи Сийлен грамоташ елар.

М. ЕРЕМЕНКО.

КАВКАЗА ХАЛКЪИЙ ВАХАРАХ

Пачхьалкхеи преме лауреат волча московски художника Н. А. Лакова суртий выставка я хIана Грознерча изобразительни искусства музее. Художник ваь 70 шуи по творчески болх бу 50 шуи дизара хетаьь я из московски художника хетаьь юбилейни выставка. Грозне миштa яьй из аьнна хеталургда. Из яьй художника творчески балха юкъе дукхагIа дакъа Кавказа халкъий вахарах лаьца доландаь.

Дагестана лоамара Чох яхача юртара ткъо шу даьнна хьехархо Гасанова Аминат йиIиг йолча хана ший дахь къаьстар. Даь цхьаккха а сурт дисадацар цIагIа. Махач-Кале Лакова сурташка хьежаш цунна бIаргавайра гонахьа жIалеш а лелаш лоамаи хозача бай тIа дажаш гаьна доацаш жа Iул а долаш кхера тIа Iохайна вагIа къонахчул доза жа Iу—ший да.

Амината Омаров Муртузали гуш салия, ший, е вовзачун сурт цу выставке бIаргадайча цецвала везац грозненца. Уххаза да болхлочун нохчочун Асиев Эльбе, Стари промыслашкарча бурув деттарий Денисова, Вершинина, слесара Соловьева сурташ.

Омарова сурта юхе да Чохе 1930—1931 шерашка хиннача коммуна вахарах дола сурташ— «Жа ларгар», «Коммунера йокха саг», — автора Пачхьалкхеи преме лауреата цIи енна сурт, «О. Пакалов — цIи хеза жа Iу» яха а кхы дукха дола а сурташ.

Выставке да Къилбаседа Кавказа республикий 30—40 шерашка хиннача вахарах дола сурташ.

Эттара хьалха 1928 шера еззар Лаковна Кавказ, къаьстта безам тIабахар цун Дагестана. Цу хана дена дукха сурташ даьхад Лакова Кавказа вахарах, Iаламах, нахах лаьца. Нохч-ГIалгIайче, Къилбаседа-ХIирий доамашка даьхача сурташа гойт советий Iаьдал эттача шерашка тоалуш хувцаденна вахар. Иштта да «Колхоза даьм пайда эца лаьтта далларах йола итт дIаялар», «Спектакль юрта» яха сурташ.

Советски цIи хеза поэт Николай Тихонов юкъе а волаш, 1933 шера Къилбаседа Кавказе хиннача литературно-художественни экспедицеца ше волаш юха а чIоагIа хьож Лаков вахара массе оагIонга. Цу хана ду цо Н. Тихонова портрет, «Советски писателаш Ашуга - Сталь юрта Сулейман Стальский волча», «Горький Стальскийи советски писателий 1-ча съезде» шии а, кхыдола а портреташ.

Выставке дукха да ГIалгIайчен лоамах лаьца даьха сурташ. Хьожаш болча наьха къаьстта бIаргтIаотт царна юкъерча Iармхин гонахьенах долча хозача сурташта.

Дукха бола баьб Лакова Пятнице цIерах йсача Пачхьалкхеи хора оформлени ош, Дагестана «Лезгинка» яхача ансамблена, Къилбаседа-ХIирийи Калмыкеи искусствай декадашта костюмаш хийтъеш.

Даьхеи тема тIа Германи эшачи хана фашисташа, еха хиннача, хiт боабаьча концлагерашка эттара хьалха кхьачарех ваI ва Лаков. Гитлеровцаша адамашта тIаоттадаь Iазап гойташ дукха сурташ даьхад цо.

Цу дикача художника творчество кIоаргга а йиза а йовза йиш яц выставке а вена цун сурташна ца хьежача.

Э. КУКСИНА,
Изобразительни искусствий музея Iилман сотрудник.

Са новкъостех

Балха тIа хьалха летташ дукха къахьегамхой ба тха заводе. Царех хIаране доккхал доахача къахьегама толамех. Шийна хьалхашка латтадеш дехкараш къаьстта дика кхоачашдеш а Наурузов Хьусеи, Султыгова Рая, йижарий СаралиевгIар, Имагожева Хьанифа, иштта кхыбараш. Цар массане а тIехкхоачашъяьй ах шера план.

А. ДИДИГОВА,
Наьсарен «Электроинструмент» яхача завода обмотчица.

ДИЦЛУРГДОАЦА ВIАШАГIКХЕТАР

Iаламаьта дукха нах гулбеннабар Наьсарен-Вокзалерча культура ЦIен кое укх денношка. Белавенна, дог гIоздаьнна ир хIара наьсархо, Тамаш а яц! Тахан укказа вай мехка а гаьнна арахьа а цIи хезача композитораца Ленинградски Московски эстрадай артисташа вIашагIкхетар хилар.

...Делкъа ха. ТIаьк, аьнна хьалдизад культура ЦIа. ДIаьлдаь деттача тIоаращца, эзашца тIаэц наьсаркоша беза хьаьший.

Моарщал хоатташ къамаьл даьча Наьсарен производственни юртарча парткома секретара нов. Газдиева аьлар:

— Деза новкъостий, тахан шуца дола вIашагIкхетар цIаккха а дицлургдац тхона. Района кагирхой цIерах моаршал хьалттар Наьсарен юртарча ВЛКСМ комита секретара заместитела Костоева Райхьанта, района пионераша.

Дог тохадолийташ дешаш аьлар москвича Владимир Фере:—Со шоаларIа хул Наьсаре. 1950-ча шера В. Мураделеца вена хилар со. Сона цIаккха а дагардаргдац из села беламера вIашагIкхетар. Тахан шоаларIа шуца вIашагIкхеташ из дег тIара доккха баркал оал, са деза доттагIий, — наьсархой. Дукхаза дийцар нов. Фере фестивалах, музыках. шоай дIахо бе безача балхах.

Дукха цIи хезача, дикача шарий автор ва Фельцман Оскар, Долматовски дешаех яьь «ЦIе майда» яха вокально-симфонически цикл лекхар оркестро нов. Фельцман диржер а волаш. Гулбеннараша боккхача безамца ладийгIар артисташа Кузнецов Бориса, Полотин Левас лекхача Фере Владимира «Ленин, нортамукъале, Москва» яхача а, иштта кхыча а ашарашка.

Гулбеннараша даьча дукхача каттарашта жопаш тийлар композитораша. Цар наьсархошта дош делар цIаькха а хьоашагIа баха.

Мехкдаьттахоша тIоараш детт

Грознерча Старопромысловски района Пролетбата цIерахча культура ЦIена цIаькха а баймабацар селла дукха нах. Тахан укказа а кхаьчаяр республике дIахьоча хьалхарча фестивала талгIе, Къайлабахьа хала болча боккхача безамца тIаэй мехкдаьттахоша Ростовски симфонически оркестр.

Гулбеннараш чIогIа раьза болаш ладувгI Л. Кана «ЦIейна хетаьча увертюрага», У. Бексултанова «Вайна юрта цIей», иштта кхичарга а.

...Геттара сибаре я зале. Концерта шоаларIа отделена йоалу Владимир Маяковски дешаех Г. Свиридова язъьяча «Патетически оратореца». Массанена а дагайох Сийлахь-боккха Октябрь вай мехка бена ха. Дика кулгалду оркестра дирижера Юрлов Александра.

Боккхача безамца, хозача, дIайхача дешашца вахьа боахар мехкдаьттахоша республика хьалхарча фестивале хамьа доацараш.

Т. АЛЕКСЕЕВ.

«ОАХА ЦИГА САЛЕIАР»

ЧIоагIа хьежаш дар тхо вай республике эттара хьалха музыкальни фестиваль дIайоларга. Боккха сакъердам хилар тхона эттара хьалха Азербайджански оркестра концерт сцена тIа бIаргадайча. Малав из сатийне, тIоараш ца детташ вагIаргвер йоккха говзал йолча музыкантий Макарова Михаила, Петросяи Гранта, солистий Андреевы Нелли, Бабаев Рауфа, Гаджиев Арифа выступленеш хезача.

Йоккха а чIоагIа сакъердаме а я оркестра программа. Сакъердаме дIахьу из программа конферансье Л. Шимелева. Наха безаме тIаэцаргйолаш хьовзц цо концертни программа. Эстрадни оркестра музыкальни кулгалхочо Кальварский Анатоле боккха безам болийт концертига ладувгIа. Доккха баркал хилда, ала лов тхона Азербайджана эстрадни оркестра музыканташта а солисташта а.

В. ЧИПРИН,
крекинг-завода № 9-10 йолча установка инженер.

З. САЛАМОВА,
макаронни фабрика лаборантка.

У. АЛБАКОВ,
прокуратура болхло.

Вильнюс. Антакальне улица тIара нах чубахача цIенной масса.

Н. Грановске сурт.
ТАСС фотохроника.

Редактора зам. А. А. МЯКИЕВ.

РАДИО:

8.15 — «Сердало» газета обзор; 8.25 — оьзача музыкий концерт; 8.45 — «Къона тIехье» яха передача (нохчий меттала); 16.05— «Юрт-даь сесаг» яха Ведзижев Ахьмада дувцар — литературни передача (гIалгIай меттала); 16.20— ашараш; 16.30 — керда хоамаш (гIалгIай меттала); 16.45 — ашараш; 17.00 — «Къахьегама да чакхдаьнча» яха передача (эрсий меттала); 17.15 — [illegible] болхлошта передача (эрсий меттала); 17.30 — керда хоамаш (эрсий меттала); 17.45—«Къонах» яха передача (нохчий меттала); 18.25— керда хоамаш (нохчий меттала); 18.35 — моттигерча авторий музыко концерт; 19.00 — «Маликат» яха дувцар — литературни передача (эрсий меттала); 19.30 — «Островский Александр творчество» яха музыкальни передача (эрсий меттала).

ТЕЛЕВИДЕНИ:

18.30 — телевизионни передачаш (эрсий меттала); 18.40 — доазол ара хьарча гIуллакхашта волча комментатора къамаьл; 18.55— хьалхагIча музыкальни фестивала доакъашхойца вIашагIкхетар; 19.30 — «[illegible] цхьана» аьа [illegible]; 20.00 — С. Т. Коненков ваь 90 шу дизаре хетаьь; 20.20 — берашта дола мультфильм; 20.30— Цар арахьа кераврзим; 21.10— «В мертвой петле» яха художественни фильм.

ГОРОД ГРОЗНЕ АВИАЦИОННО-СПОРТИВНИ ЦIЕЙ ДЕЗДАРА ПЛАН

Укх шера город Грозне аэродроме авиационно-спортивни цIей хул дунен чемпионаши рекордсменаши, СССР спорта мастераша а Нохч-ГIалгIай АССР ДОСААФ авиационни спортсменаша а дакъа а лоацаш.

IуйрейнА 10 сахьат даьча дIадолалу цIей. ЦIей деездара порядок оргкомитето чIоагIъяьча программага хьежжа а.

Граждiаш аэродроме чубутаргба Iуйрейна 8 сахьат даьча денз 9 сахьати 45 минути ялалца. Старопромысловски шоссе оагIонгахьара укх улицашка гIолла: Алтайски, Жигулевски, Плотницкий, Парашютистий, Ровная.

Аэродроме вайт таксешца, шоай доалахьарча транспортаца, №№ 1, 23, 5, 5а, 7, 7а, 8, 9, 11, 14, 15, 20, 21 йолча автобусашца латта моттиг аэропорта юкха, Кольцова улицагIа, № 55 йолча юкъерча школена хийсса духьаларча майдан тIа а хургйолаш.

Машинашка транспортаца вала боьзо лу «Грознефтяной» станцера «Ташкалай» станцега кхаьчалца НойI Катаева поселке цIаьхха сецa моттиг а йолаш. «Грозненская» яхача станцера поезд дIайолх: 6-17, 7-20, 8-55, 9-40.

ЦIей чакхдаьлалца граждашта боьзо лац Старопромысловски шоссе гIолла гIаш лела, самолеташ латтача моттигашка уж гIеттаж-Iойоссача майдан тIеи гонахьа автостоянк техача новла чуъя бовла.

Порядок хулийтаеи автотранспорт цIайла лаьргйолаш гIулакх вIаштIехьдоаккхаргеи тIалун общественно порядок лорара Министра заместителa — милици полковника Н. Я. ЖУЛЕВА.

Укх шера 19 июле гор. Грознера хIамаш боалаьна бахар бойх баш хургьац.

ЦIЕЙ ДЕЗДЕЛГА ВIАШТIЕХЬДОАККХА КОМИТЕТ.

Город Грозне, Иванова городкорпус № 58, кв. 2, вахаш волча гр-на Романов Виктор Ильича суде денвад город Грозне, 10 городок, корпус 5, кв. 10 яхаш йола шийна сесаг Романова Неля Александровне це йитарах дола дош.

Дош дувцаргда Старопромысловски района халкъа суде.

Город Грозне, Субботникова улицагIа, 1 вахаш волча гражданин В. А. Медведева суде денвад город Грозне, Победа проспектах, 7, кв. 18 яхаш йола шийна сесаг Медведева Елена Федоровна це йитарах дола дош.

Дош дувцаргда Ленински района халкъа суде.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦIена фронтовикий улица, 10. Телефонаш: редактора наьх — 2-07-05; бахьтIенаш секретара — 2-43-46; партийни отделах, промышленносте, партийни [illegible] отдела — 2-08-73.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 10. Телефоны зам. редактора — 2-07-05, ответственного секретаря — 2-43-46; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного и писем — 2-08-73.

«Грозненский рабочий» издательство типографи. [illegible]

Типография из-ва «Грозненский рабочий», Проспект Революции.

С00182 Заказ № 2921